

ANTON PANN

PIESĂ ÎN TREI ACTE

1945

PERSOANE

ANTON PANN, 30 ani, poet și cîntăreț de strană
IOANA, 25 ani, soția sa
GABI, 5 ani, fiica lor
COANA SAFTA, 60 ani
PROTOPOPUL NICULAE
POȘTAȘUL PANȚU, 30 ani
CIURCU, tipograf
NAPOLEON FURNICĂ
SPUDERCA 1
BIDU | tovărășie
COCORANDU >
NUȘCA, 22 ani, eîrciumăreasă DOMNIȘOARA
CATINCA STINGHE CÎȚIVA PANDURI ȘI ALTE
CÎTEYA PERSOANE FĂRĂ NUME, CU ROLURI
MĂRUNTE.

*Acțiunea se petrece într-o urbe, la întretăierea a două împărății,
prin anii 1830.*

ACTUL ÎNȚÎI

TABLOUL 1

Interiorul unei circiume vechi în Scheii-Brașovului, cu tejghea uzată, scaune, mese, lavițe, mușterii. Deasupra tejghelei e scris: „La Povestea vorbei”. Lumină de zi senină. Un ceas de perete arată ora 10 1/2. Un iz de drojdie plutește în aer și fum străpuns de raze. Cîțiva bețivani de meserie stau la o masă și cîntă o melodie, care îngînă sunetul clopotelor de biserică. Anton Pann, la o altă masă,

reună norvește.

mai în față, singur, cufundat în sine, scrie. O tînără cîrciumă-

SCENA I

ANTON PANN, SPUDERCA, BI DU, COCORANDU,
NUȘCA și alți mușterii

COCORANDU, BIDU, SPUDERCA

(*ciută*)

E-pi-tro-pial E-pi-tro-pia! Bim-bam-bum! Bim-bam-bum! •pi-tro-pia! Epitropial Bim-bam-bum!

SPUDERCA

(*strigă*)

Anton Pann, te cheamă clopotele la biserică! Și dumneata n-aude, n-a vede! Cică a zburat cucul din ceas în pădure!

fc (!n clipa aceasta, ușița ceasului de perete se deschide, apare un mic cuc, care face o singură dată: „Cu-cu!”)

BIDU
N-a zburat cucu! **Da!** lui Anton Pann nu-i place să-l audă. I-a cîntat o singură dată! Un an ți se mai întinde veleatul, Anton Pann! La ceasul acesta ar trebui să cînți troparele în strană — și dumneata potrivești stihuri la cîrciumă! Are să vie epitropia după dumneata cu pandurii! 1 (*Cîntă iar, urmat de Spuderca și Cocorandu.*)

Epitropia! Bim-bam-bum!

PANN

(parcă nu i-ar fi auzit, face un efort să iasă din sine. Cu un gest, care taie fumul, ia contact cu lumea din afară)

Vedeți voi raza asta, măi blajinilor? O poți pipăi ca i o întrupare de sus! O poți prinde cu mîna! Cînd atingi 1 minunea — iese din ea fum și praf! E ca o explozie! S-a I rătăcit raza printre voi — și voi rîdeți. Vă muncește hazul 1 — dar toate-s pînă la o vreme. Poftim numai încoa' la masa 1 mea!

BIDU

(către Pann)

Te uitai cam ducăuș adineaori — pînă dincolo de pereții 1 Și ți-am cîntat ca să te-aducem la loc!

PANN

Glasul vostru sună a doagă de bute și gîlgîie
tulbure și I gros ca drojdia! Cînd vă aud — așa mai sta!
Zilele trec și nu mă-ndur să plec! Poftim încoace —
trejilor! Cocorandu, Bidu și Spuderca!
(Cei trei se ridică și se clatină ptnă la masa lui Anton Pann.)

SPUDERCA

He-he-ha!

BIDU

Hi-hi-hi!

COCORANDU

Zice Anton Pann să nu se-ndură să plece, dar el își face felul și nu s-ar duce nici — ridicat!

SPUDERCA

Aici, la „Povestea vorbeii”, numai vinul e treaz!

NUȘCA

| Iar bîrfiti — după ce v-ați chefuit și beți și la
botul Bu)ui?! Dac-ar fi treaz — vinul meu — nu v-aș
aduna de | sub mese, beți — tot unul și unul, cînd
bate douăsprezece înfimezi!

PANN

(cătrecetrei)

t^BlCuprindeți ioc!

(Cetretreisază.)

I De ce nu ni s-ar deochia cerul și seninul?

(îiprivesțecuatentie.)

1. tini place apa din ochii voștri — vine primăvara! Se
■îngheață pîraiele și ulucile!

SPUDERCA

H Apa turnată de Nușca în vin s-alege sub gene!

BIDU

|. Aici în circiuma asta numai Nușca e vin

nebotezat! PANN

■ S:t-mf lăsați — rogu-vă — pe Nușca-n pace —
că zvîr- Hbn asta-i fată din poveste! Fata dintre
cele două-mpărății, Bp'ieamțului și a Turcului!

SPUDERCA

(prinde pe Nușca de picior, ridicîndu-i puțin fustele)

■ Și poartă Nușca — poartă, ca toate fetele din
Scheii- ■fnșovului — fuste, și sub fuste șalvari,
fuste după moda ^■t Beci și șalvari ca la
Tarigrad!

(Cintă iar, urmat de Bidu și Cocorandu.)

Mpîim-bam-bum! Bim-bam-bum! E-pi-tro-pia!

COCORANDU

Ehei, Anton Pann, astăzi e duminică, și
dumneata te ții după fetele dintre cele două-
mpărâții...

(Nușca a plecai spre tejghea.)

Sfântul Niculae s-a coborât din catapeteasmă,
Anton Pann, și te caută cu luminarea prin oborul
cailor, prin târgul inului, prin Piața Prundului și
prin toate fundăturile 1

PANN

(ca trezit)

Astăzi e — duminică? Zău, c-am
uitat! *(Strigă.)*

Nușca!

NUȘCA

(sare)

Poftim, Anton Pann!

PANN

Astăzi — e duminică?

NUȘCA

(ochește spre ceas)

De zece ceasuri și jumătate 1

PANN

(rtde)

Atunci — ce ne dai?

*(O diupește de obrăjorii sulemeniți, cu două pete rotunde,
mici, roșii.)*

Niște ridichi roșii ca obrăjorii, aduse chiar din
răsadnița fetei! Obrăjorii aceștia nu-și găsesc
asemănare în toată Țara! Bîrsei! Numai nevastă-
mea te-ntrece, Nușca! Asta s-o știi de la mine!

NUȘCA

Asta o știu eu! Și cînd ți-e dor de ridichile
nevestei, te abați pe la „Povestea Vorbei”. Ce
înseamnă cele două

ichi roșii din obrăjorii de-acasă, cînd poți avea o
răsadniță treagă pe la curțile altora? 1

Așa sunt, Nușca, drumurile din Schei —
întortocheate, oițe și lenevoase, și toate vor să
treacă neapărat pe sub 'ncenele tale!

PANN

/fc (prinde capul circiumăresei și-l apleacă spre el)
Haide, Nușca, să-ți spun ceva la ureche! Vreau
să ■ncînt!

*(Îi șoptește lung la ureche. Nușca țși bagă mina tn părul
lui Anton Pann și rtde din cînd în cînd de cele ce-i istori-
sește Pann.)*

UN MUSAFIR

(de la o masă din față, către tovarășii săi de pahar)
Cîntărețul de la Sfîntul Niculae! Cît e ziulica zi,
își "vește nevasta la circiumă și suflă
circiumăresei snoave rîntece de lume făcute de
el!

(Pann continuă să-i șoptească Nușcâi.)

SPUDERCA

Se schimbă vremurile, Anton Pann! Suflai odată din
nvbiță în meterhaneaua sultanului! Acu mai suflă doar
"iUrechile fetelor!

(Cîntă iar, urmat de Bidu și Cocorandu.)

I E-pi-tro-pia!

NUȘCA

, (le face semn cu mina, să tacă)

Spuderca, Bidu, tăceți din gură, că nu aud!

(Bidu, Cocorandu, Spuderca rîd și tac.)

(către Pann)

Cum? Cum? — O fată din Schei a primit un
răvaș de ft fecior — ce scria-n răvaș? — că n-
am auzit...

(Pann repetă la urechea ei.)

NUȘCA

Ha-ha-ha! Am s-o istorisesc și altoral Patru

pahare? PANN

Trei, Nușca, pentru seceta din preajmă! Eu mai am ol jumătate!

(Nușca dă să plece. Spuderca o reține.)

SPUDERCA

(către

Nușca)

Ei, spune-îie și nouă — ce scria feciorul cela fetei din Schei — s-o știm și noi! Sau culegi snoavele numai pentru! tine?

NUȘCA

Să le-o spun, Anton Pann?

PANN

Strîmbă-te, dragă, dacă vrei!

NUȘCA

Ha-ha-ha 1 Scria fetei un fecior din Schei: „Draga meu, vreau să te văd — vino, te rog, duminică seară pe banca de la curmătura stejereișului, unde am stat deunăzi singuri dar vino fără șalvari, că vreau să-ți spun ceva”. Ha-ha-ha! *(Cocorandu, Bidu, Spuderca se uită lung unul la altul.)*

BIDU

Dar vino fără șalvari, că vreau să-ți spun ceva.

COCORANDU

(se gîndește)

Dar vino fără șalvari, că vreau să-ți spun ceva.

(Cintă, urmat de Bidu și

Spuderca.) Bim-bam-bum! Bim-bam-bum!

(Nușca s-a depărtat āțiva pași, dar fără de a le întoarce spatele, pe urmă sare și se duce s-aducă paharele.)

SPUDER

Oare Nușca de ce nu-și întoarce spatele cînd pleacă de Șgft noi? Se trage de-a-ndăratele, și-apoi sare!

COGORANDU

Ducă ar avea și-n spate obraji — s-ar întoarce!

BIDU

Hu eu cred că nu se-ntoarce tocmai pentru că are obraji în dos! Cunoaște ea pe-un jupîn oarecare, cîntăreț de: ^Hbă cu apucături de vîntură-lume!

PANN

(*rlde*)

si Așa e, Bidule, îmi plăcuși! — Să-mi ghiciți acu ce bău-șură am cerut!

BIDU

l\ stramă!

(*Toți rid.*)

SPUDERCA

Kă-mă, de poți, proroc, și eu te fac cu noroc!

PANN

Cu te fac cu noroc pe degeaba!

(*Nușca se-ntoarce cu o tavă, cu trei pahare și cu de-ale 'mincării.*)

COCORANDU

Ua-ha-ha! Pelin și covrigi! Păstramă și ridichi!

(*Cei trei încep să înfulece.*)

(*Nușca r&rrdne în picioare.*)

BIDU

(*cu gura plină*)

' Cînd lacomii ăștia au auzit de pelin și covrigi, li s-au ■fit ochii în lacrimi, dar lăcomia de' multe ori strică ome-ș și d-aia n-are ursul coadă. Ochii omului sunt din mare, ie bucură tot la mare. Dar ce folos de-o fi lacom la tot

ce vede și sărac la minte ?1 Că musca pentru puțină dulceată își răpune viața, iar șoarecele nu-ncap pe gaură și-și leagă și-o tigvă de coadă. De multe ori cine îmbrățișează multe, puține adună, căci doi pepeni într-o mină nu se pot ținea și cu curu-n două luntri nu poți șede. Lacomului citi să-i dai, el nu zice ba. De la cinci pini miezul, de la nouă] colaci coaja. El aduce închinare pîntecului păstramă și ridichi, ca să se-mplinească scriptura, că două bătaî strică,! dar două mîncări nu!

(Rid toți cu poftă.)

Iar rîsul ajută la-nfulecare 1 Dacă șarpele ar ști să rîdă — fi nu i s-ar opri broasca-n gîtlej 1

PANN

Au curs bine zicalele din gura păcătosului, gata înmă*] nunchete și gata de tipar.

SPUDERCĂ

Nu-i prea miroase gura a teasc de tiparniță!

COCORANDU

Teascul ăsta înghite gogoși!

BIDU

înghite gogoși, dar scoate proverbe!

PANN

Ei băieți, de fiecare-nțelepciune —un covrig!

COCORANDU

(îi șoptește lui Pann ceva la ureche.)

PANN

Cocorandule, asta a fost proastă, trebuie să plătești

Cînd cămila a voit să dobîndească coarne, și-a pierdai și urechile 1

PANN

Pentru sănătatea cui - închinăm, astăzi, băieți?

SPUDERCA

Să Închinăm pentru haiducul Groza, în ciuda

cîrmuirii! PANN

Să ne trăiască haiducul Groza 1 BIDU

Să mai cutreiere țara cu spaimă și bucuriei

(Tuspatru beau.)

PANN

Umblă Groza, umblă,
zău, pe la Bran la
făgădău —

Pe drumul Rîșnovului,
prin țara Brașovului.

Coviltirelor străine
el răscrucea le-o
aține.

Dezbracă
săsoaicele, străbate
răstoacele.

Ziua el și-aprinde vatră
între iezere și piatră.

Noaptea vine pînă-n
Schei, dă mîndruțelor
cercei.

Și la una-i spune-n
șoaptă, la căldură
noaptea toată:

„Cine ți-a mai da
cercei Să se
spinzure ca ei“!

SPUDERCA

Pentru mîndra neștiută!

(Se ridică paharele.)

Hei, Nușca, ziua-ți porți cosițele legate, dar
noaptea fți le vede lungi de-ți bat pulpele?

BIDU

Ine-0 fi mîndra aceea care-1 ia-n primire pe
Groza, la fti! — noaptea toată? N-ai prins vreo
știre, Nușca?

NUȘCA

Eu nu scot vorbe nimănui!

BIDU .

Ca și cum vorbele trebuie scoase — ca să umble!

NUȘCA

Adică — ce fel?

♦ V

BIDU

Ei, Nușca, ne-i spune că haiducul încă nu ți s-a făcut cunoscut, că noaptea pe la ceasuri mici, după ce pleacă toți mușteriii...

NUȘCA

Bine că se crede-așa — încaltea crește faima circiumei I

SPUDERCA

Vestea și faima i-o faci tu, Nușca!

NUȘCA

*

Vrei să mă iei de pe picioare cu vorbe călduțe?

PANN

(o prinde de bărbie)

Ian stai puțin — cum sunt ochii tăi, Nușca?

NUȘCA

Căprui, Anton Pann, dar acu trebuie să fie verzi, pen-j tru că privesc afară, și afară-i senin-albastru!

PANN

Îți joacă ochii în multe culori, Nușca! Așa-și schimbă și haiducul costumele și înfățișarea. De luni de zile nș ține-lf încordare! Ba c-a fost văzut colo, ba c-a fost zărit dincolo.] Cineva a găsit o potcoavă pe sub Piatra Craiului, altul 4] dat cu ochii de-o umbră prin țăncurile Postăvarului! Co n-aș da să-i văd și eu o dată strălucita față!

NUȘC

Cum să i-o vezi, Anton Pann, de vreme ce și-o schimbă llt o zi la alta? El nu lasă în urmă decît așa — cite-0 pot- tfi, cite-o umbră...

PANN

Cîte-un zvon și cîte-un dori

(Mică pauză.)

NUȘCA

Așa e — cîte-un zvon și cîte-un dor! — Dar pe mine să ■l înă prea amestecați în treburile și poveștile haiducului 1

(Se vlră să șadă Intre ei.)

H Incai, făceți bunătate de-un pic de loc, că parc-aud ceva ■» ți am nevoie de adăpost!

(S-aude de afară vag zvon de cimpoi.)

BIDU

(o trage pe genunchii săi)

1 încă n-am dat de-o parte bună ca să mă-nsor, și mi se HM că acu găsii ce căutai...

NUȘCA

m Numai să-ți priască!

(li dă peste mini și se bagă Intre Bidu și Pann.)

■ (Intră prin ușa din stingă un ursar, clintind din cimpoi, K tu un urs uriaș. Toți sar de la mese cu strigăte. Se pro- If. duce veselie, dar și oarecare încordare. Unii se trag In colțuri.)

SCENA II

Aceiași, URSARUL, ursul

Ursarul cintă din cimpoi. Ursul se ridică-n două labe și joacă. Ctțiva se așază iar la mese, se urmărește jocul ursului; spectacolul ține Cttva timp, întrerupt de exclamații: „Uite-l, măi! Mare-i, Doamne! Pînă-n grindă! Ba- tă-l pustia!“ Apoi, cimpoiul contenește, ursul s-așază, toți aruncă bani spre Ursar, care-i adună.

URSARUL

Scoală, Moș Martine, că nu mi se mai alege
nici ceas de odihnă, nici ceas de câștig cu tine!
Scoală și arată-ne unde sălășluiește Sfântul Duh!
*(Ursul se ridică și merge în două labe spre Anton Pann,
însoțit de curiozitatea și încordarea celor ele față. Ajuns
aci, ursul s-apleacă și-l linge pe Anton Pann pe frunte.*

Nușca a sărit țipînd. Toți rid.)

URSARUL

Acolo sălășluiește Sfântul Duh, chiar acolo.

COCORANDU

Te unse ursul pe frunte, Anton Pann!

PANN

Mă unse cu rouă botului și cu mirul primăverii! M-
a juns și m-a ridicat în scaun! Ce sunt acu? Crai, ori
vlădică? ! *(Ursul mormăie ceva la urechea lui Anton Pann.)*

BIDU

Mai tare, Moș Martine, s-auzim și noi!

URSARUL

Ești alesul, jupîne Anton Pann! Asta vrea să-și
spună 1 pe limba lui dobitocul!

TOȚI

Vivat alesul!

URSARUL

Hei, Martine, acu să dai în brînci pînă unde s-a
ascunij Diavolul!

(Ursul sare pe patru labe după Nușca.)

NUȘCA

*(Fuge pe după mese, țipînd: ursul după ea. Se stîrnește
mare zarvă. Ursul o ajunge într-un colț, își bagă botul în
fustele ei și le răscolește-n sus. Țipete, rts. Ursul fuge apoi
la Ursar.)*

URSARUL

(către Nușca)

Ei, ți-a descoperit ursul farmecele! Pasămite, pe-
acolo ascunde cineva!

SPUDERCA

H urs, sau om?

BIDU

O fi haiducul Groza!

COCORANDU

I-o fi plesnit haiducului prin cap și astal

URSARUL

Pipăiți-I la rădăcina urechilor — și-ți vedea!

BIDU

Să mai joace o dată!

URSARUL

Sus, Martine!

*(Începe să ctnte iar din cimpoi. Ursul joacă. Ies apoi,
ctntnd și juctnd.)*

S C E N A I I I

Aceiași, fără de URSAR și

urs PANN

Mi-a pierit piuitul, când s-a dat la mine!

NUȘCA

Și pe mine cum mă luă la goană cu capul cât ceaunul!

SPUDERCA

Și cum te-a răscolit când a dat de fustele tale —
ca un ă cuprins de foc!

COCORANDU

(cătrefe Nușca)

Încă puțin — și te-ar fi dezbrăcat!

NUȘCA

Ți-ar fi plăcut, Cocorandule! Și te biruie
mîhnirea el nu te-ai găsit în locul lui!
(S-aude afară un pocnet de carabină.)

PANN

(tresare)

Ce-® mai fi și asta?

TOȚI

(sar la fereastră)

Pandurii din cetate!

(Tropote afară.)

BIDU
Nu-ți spuneam, jupîne Anton Pann, că vin
pandurii și te ducă la biserică?
(*Toți rid. Intră trei panduri.*)

S C E N A I V

Aceiași, TREI PANDURI

ÎNȚÎIUL PANDUR

Sus mînile!

[(Toți ridică mînile, numai Pann și

Cocorandu n PANN

Cocorandule — tu de ce nu ridici mînile?

COCORANDU

(Le ridică.)

ÎNȚÎIUL

PANDUR

(către Pann)

Dar dumneata de ce nu le ridici? Sus mînile!

tPANN

(nu [fc]

ridică) (je-i, pe cine căutați?

AL DOILEA PANDUR

B, Pe haiducul Groza!

PANN
(*mucalit*)

Să nu trageți, panduri, că încă nu mi-am scris testa-
Bșlilul și trebuie să las avere mare-n urma mea!

ÎNȚIUL PANDUR
(*către Pann*)

■ **Tu** ești Groza!

PANN
E mare cinstea ce-mi faci!

ÎNȚIUL PANDUR

Cine ești dumneata? Ce-mi umbli cu șoalda și cu
prefă-

Iporii?

PANN
Ha să mă ierți! Eu nu-s haiduc. Eu nu-s nimic!
Eu nu Miș!, decît Anton Pann, poet și cîntăreț de
strană 1

AL TREILEA PANDUR I'Umblă Groza
pretutindeni și-și schimbă obraz arul de la solț de uliță
la altul 1

PANN
Wm — ce față am eu?

SPUDERCA
I ' < -aici n-o fost decît un ursar, un urs și un cimpoi.
Au prin grădină-n
sus!

tn grabă.)

(*Pandurii*

i

SCENA V

*Aceiași, fără panduri.
Toți rămân o clipă liniștiți și respiră ușurați.*

NUȘCA

Ei, care-a fost haiducul? Ursarul, sau ursul?
Sau poate că unul din pandurii

SPUDERCA

Să stăm și să ne-ntrebăm! Vedeți, la
ghicitoarea asU| nu m-am gândit! Nici ursarul,
nici ursul — nici vreunul din pandurii Se ține
Groza de giumbușlucuri! S-o fi schimbat în cimpoi

1

*(Din grădină se mai aud pocnete de carabină. Cei
din circiumă se-nghesuie la fereastră să privească.
Apoi, liniște. Toți se-ntorc de la fereastră și se
privesc.)*

PANN

S-au rătăcit cu gândul pandurii că eu aș fi
haiducul Măi blajinilor, seamăn eu cu un haiduc?

+

NUȘCA

Semeni, Anton Pann, dar numai când îmi sufli
mie ctn* tece de lume!

TABLOUL 2

Un salon, în stilul epocii, Biedermeier, foarte
încărcat și amestecat cu obiecte, mai ales icoane
răsăritene. Două ferestre în fund, câte-o ușă în
dreapta și-n stînga. Prin ferestre se văd coperișe de
vechi burg și două turnuri, unul de la Biserica
Neagră, celălalt de la Sfatul Cetății. Pe masă o oală
de pământ cu floare. Coana Safta și Anton Pann'sed
la masă. Pe un scaun fesul turcesc al lui Anton
Pann.

SCENA I

(**Anton Pann** citește o gazetă: Foaia pentru inimă și minte, dar întreține și o conversație cu coana Safta. Coana Safta, **cu un** teanc de scrisori în față, le desface, le citește și le alege.)

PANN

B Dacă m-ajută numai cu povețe ca d-alde astea — n-am ■ll nimic — coană Safta! Mă vor încolți creditorii din ^Bale părțile, și atunci nu-mi mai rămîne decît să-mi pun Hntianet acest preacinstit fes al meu, în care de atîtea ori unt tras la sorti norocul și viața. Sau să iau calea cedrilor.

COANA SAFTA

Dacă nu-ți bați la cap zisele mele! Cheltuiești peste pu- i. Mai strînge cureaua!

PANN

Parcă n-aș strînge-o!
Mata nu vezi? Sunt ca un țîr!

COANA SAFTA

B Ei fi, dar ești bine căptușit, și pe din afară nu se prea Hhinonște. Dimpotrivă, judecînd după înfățișare, s-ar zice Hp ni cam ieșit din matcă — de-o vreme...

PANN

I Nu crește carnea pe mine de mulțumire! Asta-i burtă lu copil sărac. Încolo, sunt piele și os! M-au umflat grijile!

COANA

SAFTA yȘi noaptele de veghe

lungă 1 PANN

I Dacă n-am răsunset nici la dumneata, atunci nu mi-ar

■ rămîne decît frunza verde... căci fesul n-are preț decît

■ cliftul meu împreună, iar de lumina din dosul frunții nu H pot lipsi! De unde închei că tot numai codrul mi-ar fi ■pvirea! Am s-o iau pe urmele haiducului! Într-un fel,

începutul l-am și făcut, fără voia mea. Ascultă,
coană Saf deunăzi, pandurii mi-au pus carabina-
n piept. Mi-au p gînd că eu aș fi haiducul Groza!
Eu, care nu sunt decît fu nizor de stihuri la
curtea matală! Au și tras pandurii!

COANA SAFTA

(*speriată*)

Ce? Au tras? Nu mă speria!

PANN

Noroc că n-a răspuns cocoșul! Altfel îmi dam
ortul, iar mata ai fi rămas cu dobînda!

COANA SAFTA

Cu ce dobîndă, mă rog?

Mai întrebi? Cu dobînda că n-ar mai trebui
să-ți plă tești furnizorul de versuri. Ai fi scăpat
ieftin. Ce te-ai fi fă cut însă fără de ajutorul
meu?

COANA SAFTA Vorbești

alandala, verzi și uscate, ca un măscărici ești!

(*Pauză scurtă. Pann citește iar In gazetă. Coana Saf ta,
prin scrisori.*)

COANA SAFTA (*a*

deschis un plic, rtde)

Anton Pann, ca să vezi... Un oarecare își
trimite în plia data nașterii, a lui și a ibovnicei.
Dorește a ști de se poîri vesel El e din zodia
racului, ea — din a fecioarei 1

PANN

Se potrivesc de minune cele două flăcării El e
unul caro din, patru în patru anotimpuri strică
logodnele, iar ea umblă ca una ce-i osîndită a
rămînea veșnică mireasă! Vin inimilo toate la
mata să ceară sfaturi și să caute mîntuire!

COANA SAFTA

B Ca la spital 1

(Cercetează alte scrisori.)

KUite altul 1 Țsta dorește niște stihuri pentru iubită!

PANN

■ De șase ani, de cînd m-am mutat peste munte de

R[^]gîște și-am rămas apoi ca o nălucă fără de
capătii în Sche- Basovului. inima mea trebuie
să iubească pentru toți ^Btncii și nevîrstnicii!
Vor stihuri cu toții, parcă n-ar fi BB}> de dragoste
și fără stihuri! Amoroasă cetate! Primă-

E^Ure plutesc aici prin văzduh stihurile, ca toamna
funigeii!

COANA SAFTA

B Vrei să spui că ai descălicat cu bucuriile tale aici
pe la Bl cnm în neguri! Eu găsesc că meseria de
stihuitor nu e BA anevoioasă. — Pe urmă, mai și
aduce cîte ceva!

(Își sună cheile.)

PANN

Ciută cocoșul, dar soarele nu răsare!

COANA

SAFTA 1 Nu pricep pe unde

bați!

PANN

| Află de la mine coană Safta, că n-am să mai dau
față

S^P mala cită vreme ocolești învoielile! Am
să scriu de-acu BWitf pentru inimă și
mintе. Surîzi dumneata, dar eu nu [pasc.
Am și început. Cei de la Foaie mi-au
tipărit ver- fcla închinatе haiducului Grozal

COANA SAFTA

Bl' ii ca un necopt ce ești, îți dai cu părerea că
acea au să P&tcască mai cu zor decît

..

mine! Stai puțin și cumpănii Și mai vîrtos nu te
grăbi! Cîntecul ți l-au tipărit, ■ Humele — nu! A
apărut poezia ta — cum **s-ar** «pune

— ca un copil găsit la răscruce de drumuri. Cu
scîncete ți fără autori

PANN

Nu te trudi, coană Safta, cu bănuiele nelaloc. Eu
suni vinovatul, care le-am trimis poezia așa — fără
numel

COANA SAFTA

Pasămite, nu vrei să-ți iei numele în deșert —
fiindol ții de biserică 1

PANN

Chiar dintr-asemenea pricină — nul Dar aş putea
o ar« să iscălesc cîntece de haiducie și de iubire, eu
— cîntărețul de la Sfîntul Niculae? M-alungă
epitropiil

COANA SAFTA

Te-alungă epitropiil Ei vezi — parcă eu nu știu?

Sunt sătul de viața asta, și nu doresc decît s-o
închei Rătăcesc tot prin fundături, ies din una, dau
într-alta. Cîna văd o punte, se-nchide poarta. Cînd se
deschid porțile, ridică punțile. Alta era să fie soarta
mea, altal Dar pesemi mi-a furat-o cineva. Mi-a furat-
o haiducul Grozal In dacă mi-a fost dat să fiu" poet,
atunci din naștere trebui să devin poet dezmetici
Dar m-a despoiat ursita, și am rî mas chiar și fără
putința de a-mi semna versurile. Iată-" astfel poet
domol, la dispoziția coanei Saftal

COANA SAFTA

Nu te mai jelui, că n-ai cui! Și afară de aceea,
poate o poștașul va aduce astăzi ceva — ca să-ți mai
înece o par' din grijii

(Bate cineva la ușă, rar și distinct, de trei ori.)

Vorbești despre poștaș, și poștașu în poartă!
Poate ți<| intra Dumnezeu în voiel

SCENA II

Aceiași, poștașul PANȚU

PANȚ

U

(intrt

nd)

H Sănătate, coană Safta! Aveți maldăre de scrisori!
(*Vine, pune un teanc enorm de scrisori pe masă.*)

PANN

« Cit turnul Vavilonului, și să mai suspine coana
Safta Ml «facerile nu merg!

PANȚU

K Numai haiducul Groza mai primește atâtea răvașe!

PANN

Un' pe alea unde le lepezi?

PANȚU

9 tavă de mușchi verde, în margine de stejeriș.
Acolo-i Iptnml fără de statornicie al lui Groza, și
acolo 11 întâmpină Hlărilor juneței! Toate fetele îi
scriu — din Schei și de mai «jrtel — De mirat
numai că pandurii nu-i dau de urmă! TI mă prind
cu oricine că cel ce face pe haiducul este sâp-
Jjlilnn întreagă — om cumsecade și cu rosturile lui
în toată nu, vreun cetățean așezat și cu slujbă la-
mpărăție, chiar ■Brașov! N-ai luat seama că
haiducul Groza își încearcă ' irile numai dumineca
sau în zile de sărbătoare, adică | răgazuri când nu-
1 ocupă slujba?

iOricum, tare-mi plac loviturile ce le potrivește!
Mai Hjește cineva și pe nevoiașii Are fantezie
haiducul! Pe pți îi scutește de orice osteneală de a
mai născoci basme. J* pe panduri îi încurcă mai
mult cu îndrăzneala gândului ■H cu desișul
codrilor. Este în Brașov unul singur care ar H|n să
le facă la fel isprăvile, nu cu fapta, dar cu închipu-
■1, și-acela sunt eu, Anton Pannl

PANȚ

Mă uit la dumneata! Domnule Anton Pann — și te ascult... îmi dai așa, ca un ghimpe de bănuială 1 N-ai vrea să ne oprim 'oleacă? Nu care cumva poetul fără de nume care-nchină cîntece haiducului Groza în *Foaia pentru mint*»
— ești chiar dumneata?

PANN

Nu zic ba și n-am de ce să mă ascund. M-ai ghicit, amicei Și așa de-a dreptul și fără incunjur, ceea ce înseamnă că și un poștaş poate avea fantazie! Îmi pare numai rău, o! nu te pot întreba la fel: poștașe Panțu, n ai vrea să ne oprimi oleacă? Nu care cumva dumneata ești cetățeanul rostuit] și cumsecade care în zilele de sărbătoare își încearcă norocul la drumul mare?

PANȚU

îndoiala ar fi la locul ei, dar n-ar dovedi nimic. Sau mai bine zis, îndoiala ar dovedi doar că o închipuire atît do aprinsă, care ar schimba pe un poștaş în haiduc, nu are nici chiar un poet 1

*

COANA SAFTA

Palavre și joc! Yinturați mai mult pleavă decît grăunțe!

— Bani — n-ai adus?

PANȚU

în zi de marți?

COANA SAFTA

(*prefăcută*)

Așa e — uitasem!

PANN

Așa e — zi de marți! Păcătoasă zii Marțea nu-i a banto lor, dar marțea promite și cocoana Safta! Marțea i se ,fac] și ei milă de călătorul spre Țara Făgăduinței!

PANȚU

SCENA II

(dă să plece)

Să trăiți, domnule Anton Pann, plecăciune, coană
Saftd

PAN

N
Ai luat mai mult decât ai adus! Căci ai adus
răvașe și aci nădejile, iar eu tot de izbeliște
rămân!

PANȚU

(dă din umeri)

i Poate că mâine-a fi pe de-a-ndoasele!

PANN

Mine coana Safta va găsi altă pricină să-și mute
vorba!

(Panțuiese.)

S C B N A 11 I

COANA SAFTA, PANN

PANN

Cu alte cuvinte, socoata a fost ușoară. An n-am
cîștigat, Iștimp am păgubit, la anul trag nădejde 1
Vorba ceea: Cine JJ*i dator, e destul de bogat!
Ascultă, coană Safta — vrei -auzi o poveste? 0
născocesc acu și ți-o ferec de-a dreptul ^L rime!

, O văduvă-n vîrstă, bătrînă,
zbîrcită, cu doi dinți in gură,
barba ascuțită, nas cit
pătlăgeaua, la vorbă-nțepată,
' cu ochii chiacîră, fața mohorîță,
peste tot negoasă și
posomorită, umblă-ntunecată
și tot înnorată!
Cîntă-i lele cîntecul,
că mi-e drag ca
sufletul!
Neaga-Neaga
reaua sparge
mahalaua!

Cu nimenea în lume nu se are bine,

se ceartă cu sine cînd n-are cu cine.
Slugi, cine, pisică — îi bate cu
sudalme, și pentru o muscă își dă
singură palme.
De-ar fi, cum umblă veche o zicală,

cerul tot hîrtie și marea
cerneală — ca să se descrie —
ar fi puțințele toată istoria
astei femei relei

(Pauză de-o clipă.)

COANA SAFTA

De ce te-ai oprit? Aștept să-mi spui povestea!
Pînă acu n-ai intrat decît în tindă. Ai descris pe
Sfînta Vineri!

PANN

Ahî — pe Sfînta Vineri, care încheagă și apele.
Chiar așa! Aștepți povestea? Ai s-o vezi cu ochii
matale, coană Safta, nu mai e nevoie să mă
ostenesc! Are să se dapene singură povestea
asta. Mie o să-mi ardă inima, iar pe Sfînta Vineri
are s-o ducă la judecata de apoi! Deocamdată, în-
găduie-mi să suspin o dată: Oh, tinerețele mele —
unde ați rămas?

COANA SAFTA

Caută-ți de drum!

PANN

Ar trebui atunci să mă iau tot cu ochii-n sus,
după drumul robilor.

COANA SAFTA

Tu, Anton Pann, tu — cu cele treizeci de
toamne aurii ale tale te tînguiești așa?

PANN

Cum ai zis? Eu cu cele treizeci de toamne ale
mele? Au fost mai multe, coană Safta! Toate
anotimpurile mele au fost toamne — doldora de
amărăciune și de rugină! N-am avut în viață decît
o singură primăvară, primăvara cînd am cunoscut
grădinile Ioanei mele! Cu primăvara aceea în
brațe ar fi trebuit, de-acolo, de la Tîrgoviște, s-o
iau peste Dunăre, spre porturile grecești, dar am
fost șui și am trecut munții spre cetatea cu
neguri, unde mi-e dat acu să-mi port jugul și fesul.
Ce cîntec aș fi nimerit atunci și pe ce strune aș fi
cîntat! Aș fi scris versuri în limba zeilor, nu în
îhrnba scheilor! Astăzi, aș fi poet în vreun ostrov
grecesc',

ate în Rhodos, sau în Chios, în Mitilene sau Patmos!

COANA SAFTA

Te întărești singur! Și, nitam-nisam, te-ai hotărât
a-mi (pune că ostrovul brașovencelor îți face silă!
Uite — nu te gredi! Te apucă pe tine așa,
câteodată, după nopți de chef! »ști cam mahmur,
Anton Pann. Firește! Nu ți-ai împlinit IșOimiul! Te
trădează dungile din jurul gurii — dungile cele P&
două pâraiel

PANN

(Citește iar.)

COANA SAFTA

(mai caută prin scrisori)

1 Buncii mei au venit din Pireu — prin urmare,
vezi tu — Hbraz subțire ce sunt — ar trebui să mă
simt măgulită că ip atrag ostroavele grecești!
Totuși, nu mă las orbită! își are frumusețile sale și
cetatea noastră, oricare ți-ar fi tîn- jjuirea! Nu-i
un ostrov care să iasă din ape, dar s-alege sub pr
locul, și este o încântare, cel puțin pentru ochii
cari știu ■ft vadă. Atîrnă de jur împrejur
grădinile. Cînd totul e în floare, se umplu străzile
de tineri și s-aud pretutindenii, în ■ars, condurii
frumoaselor pe caldarîmuri! Ai băgat de Mamă ce
minunat umblă fetele noastre? Știe fiecare ce-i
BtOtilul! Au iambi în coapse! Parc-ar număra
silabe cînd M plimbă! Crește fiecare-n școala
poeziei 1 (Pauză scurtă.)

De ce pui lacăt gurii tale, Anton Pann?

PANN

Dungile astea în jurul gurii, le vezi, coană Safta?
Nu sunt

tiHraio, cum le-ai numit! Astea sunt parantezei
Cum n-aș 4Cea dacă Dumnezeu mi-a pus gura-n
paranteze? Cuvîn- |UÎ meu e suspendat. De-acum
vorba matale stăpînește!

COANA SAFTA

îți ai tu nemulțumirile tale, Anton Pann, dar în
cele n urmă recunoști și tu! Cultul iubirii
înfrumusețate, căruia

i s-a dus faima, de-aici se răspîndește în cetatea noastră, a de-aici, din salonul meu, de la școala ritmului și a poeziei!

PANN

Parcă vorbești de pe ceea lumel Ți-ai însușit tonul su- I blim! Dar oare de ce n-ai spune școalei matale pe nume? ■ Zi-i „Spitalul amorului”, și ne-am înțeles!

COANA SAFTA

Răutățile tale nu rănesc nici cît razele unei candelă de icoană!

PANN

Și asta-ți vine foarte la socoteală. Ce-ți pasă că-ntr-o zi în raiul matale eu am să dau peste dracul?

(Bate cineva la ușă.)

COANA SAFTA

Poftim!

(Intră Ioana.)

I

SCENA IV

COANA SAFTA, PANN, IOANA

IOANA

Bună ziua, coană Safta.

(Către Pann.)

Anton Pann — aici erai?

COANA SAFTA

Poftim, Ioana. — Ce surpriză! Dar unde-i fetița?

IOANA

A adormit pe canapea și mi-a fost nu știu cum — s-o 1 trezesc!

PAN

Mă bucur, Ioano — că n-ai veniți

IOANA

(șade)

Tc-am căutat prin toate...

PANN

(o întrerupe foarte calm)

Las', Ioano — că rostesc eu cuvintull Tu să nu-
1 pro- minVi 1 M-ai căutat prin toate —
cîrciumele din Scheil Prin tî* cîrciume!

IOANA

Ducă-i urît cuvîntul — de ce mă silești — să...

PANN

(calm)

Ioano, eu nu te silesc 1 Dimpotrivă, totdeauna
am cău- lut să te țin departe de toate astea. Ca un
vis aș vrea să treci țin lumea asta. Tu, Ioana, tu
poți să rămii ceea ce ești. 'utiină, numai lumină!
—Dar eu — ?

IOANA

j Dacă ai ști coană Safta — cu cine stă la masă
Anton PAnn — prin cîrciume, și cu cine se ține de
pozne prin iar- paroc și pe uliți.

PANN

Ioano, vezi — aici greșești 1 Pentru un poet nu
există pietate nepotrivită 1 Putem noi oare, noi —
neadormiții, imiști, nerăsplătiți luminii — să ne
scutim de atingerile feestea cu tărîmurile cari ne
ștrică pînă-n măduvă?! Nici *1 eîntec și nici o
înțelepciune n-ar ieși din strunele noastre, kOă
am ocoli atingerile!

Cum zici tu — așa să fie! Cum crezi tu — așa e
bino Las' să ningă, să plouă, numai vreme rea să nu
se facă!

IOAN
PANN

Iartă-mă, Ioano, așa sunt eu, și când ai treizeci de ani cum le-am făcut adineaori socoteala, nu te mai schimb nimeni!

IOANA

Rău ai ajuns!

PANN

Asta-i încă puțin. Am învederate sorti de-a ajunge și mai rău.

IOANA

De ani te tot lauzi...

PANN

Las', Ioano, nu mă descuraja și tu! Am să-l spun eu 4 cuvîntul De ani mă tot laud cu cartea la care scriu...

IOANA

Uite, eu nu mai cred!

PANN

Și totuși, ai s-o vezi, Ioano. Și are să fie *Povestea vorbei* o carte în care înțelepciunea se toarce singură, ca poveștii din *O mie și una de nopți*! Va miroși cartea, îmbelșugat f peștri, ca piața de lângă Turnul Sfatului, cu adieri de vei dețuri și pește, de cașcaval, de garoafe și mătăsură. Și v< suna vorbele precum galbenii zarafilor, cari stau cu șetrd în șir, schimbînd florini austrieci cu ruble rusești și cu pirole otomane. Și *Povestea vorbei* va fi hotarul dintre Apus Răsărit!

IOANA

Vino acasă! Anton Pann! Te rog!
il eutropești, Ioano, cu dulceața, dar uite
teancul cea IIIHI SI Mai avem treburi! Coană
Safta, spune-i și mata, Ifl priceapă!

(Coana Safta întărește din cap.)

PAN
IOANA

Viața asta n-o mai îndur!

PANN

u răscoli în mine toată amărăciunea, Ioano!
Curge mine ca nămolul, ca plumbul greu —
amărăciunea. Să- yitssc între ispite și nevoi —
și trebuie să rîd, căci numai mă mai face să
uit! Sunt mîhnit, Ioano, pentru tine și "U Gabi,
că apa nu ne vine la mîncă, precum aș vrea!
dat Dumnezeu daruri, însă n-am noroc.
Cîteodată nu- arar, mi s-arată o lumină, dar
pînă să trag jeraticul — Ine cenușa! Cîteodată
mă mîngîi cu gîndul că poate VI noroc, ca să
vorbească în mine și mai tare darurile, rn,
chiar și o asemenea mîngîiere nu e decît un
vuiet t, și sunt amărît, și rîd ca să uit.

IOANA

'u ți le faci pe toate!

PANN

1'.II mi le fac. Recunosc. Dar nu port nici o
vină. Așa ^totdeauna toate împrejurările, că
trebuie să mi le fac. iubesc, Ioano, cum nici nu
crezi. Cîteodată, cînd rămîn " r în vreo
circumă, lăcrimez, cît o livadă în răcoarea , la
gîndul și de teama că aș putea să te pierd! Te
iubesc, V Pe tine și cîntecul, gluma și
tristetea, și iarăși pe I Poate că de-acolo de
unde se hotărăsc tablele sortii mi s-a menit să
devin haiduc, să mă-ndrăgească fetele
jWestele din împărăția otomană și din ăst colț
de-mpă- nemțească! Dar mi s-a ales altfel!
Dumnezeu m-a ade- it cu tine și cu cîntecul! Și
în loc să sting sub paloș caile negustori și
bogătași, eu tai numai capete de tran-

li auzi, coană Safta? Așa mă sucește și mă
răsucește. Și eu iarăși mă-ntorc, și iarăși îl cred.
Așa m-a-ncîntat și cînd am purces cu el de la
Tîrgoviște, de-am trecut prin porțile -Branului.

IOAN

(S-aude ca o ușoară bătaie în ușă.)

GOANA SAFTA

Parcă a bătut la ușă — ca o mînă mică...

(Se duce, se uită.)

Ha! O pisică!

(Deschide.)

Gabi!

(Intră Gabi, o fetiță ca de cinci ani.)

S C E N A V

Aceiași, GABI

IOANA ȘI PANN

Gabii

GABI

(vine, își freacă ochii de somn)

M-am trezit și-am venit!

IOANA

Ți-am spus să nu mai pleci niciodată siugură de-acasă!

PANN

(se ridică)

Hai la tătcul

Primăvară

mică,

Cine te ridică?

GAB

Vară mare piă
ridică, mă ridică
pînă-n soare!

PANN

(*O înalță sus și o coboară repede.*)

GABI

(*rlde clnd e dată tn jos*)

încă o dată — fă-mă mare cît turnul de la
Biserica 'eagră!

PANN

j Cit întunecatul cela — de-acolo? — Nu, am să te
fac și Bfti mare! Te fac mare, mare, cît bucuria
tăticului!

(*O ridică încă o dată și Gabi rlde iar clnd e*

dată In jos.) GABI

Pe dăinuș în jos — luneci frumoși Și te gîdilă...

PANN

Spune-mi tu mie acu — ce cauți aici?

GABI

(*îl prinde de-un smoc de păr din cap*)

Te duc acasă — de-un fir de mătasă! Dar să
taci mul- **mi**

PANN'

Uf, coada calului! Gabi, nu mai trage!

GABI

Tata țipă, boul rage!

PANN

Va să zică — nici una, nici două — ci să vin
acasă ! Deo- j©amdată, mergeți voi frumușel
înainte, că pe urmă vin și M. Mai avem aici niște
trebușoare. Nu-i așa, coană Safta?

COANA SAFTA

Este, scumpelor, este. Și ne-am trudit și pînă
acu — de-a dat inima din noi!

IOANA

Ei, haide, Gabi. Zi frumos: la revedere!

GABI

(face o reverență)

La revedere!

*(Se duce spre ușă; din ușă, Gabi se-ntoarce, vine plină
la masă.)*

Vreau să-l iau și pe tătcul

*(la fesul de pe scaun, și-l pune pe cap și fuge, rtznd,
pe ușă afară, pe care Ioana o deschisese în așteptare. Ușa
se-nchide după ele.)*

SCENA VI

COANA SAFTA, PANN

PANN

Ar fi timpul să ne apucăm de lucru — coană Saftal

COANA SAFTA

Așa mi se pare și mie! Să ne întoarcem la
chestiunea foarte arzătoare a tînărului —
Napoleon Furnică 1

PANN

E plin de ardoare Napoleon! Napoleon...
Furnică! A ajuns la modă numele, de cînd cu
împăratul Frîncilor. Am mai auzit de unul pe care-
l chema Napoleon Pagubă, și pe fratele său —
Danton Pagubă. Și ce dorește, mă rog, arzătorul
Napoleon? Vrea tînărul să-și scoată folosul din
nume? Și cine e frumoasa?

COANA SAFTA

Domnișoara Catinca Stinghe! Arzătorul nostru
ar vrea te versuri I

PANN

Niște versuri — cu nestemate prinse-n auri

COANA SAFTA

In, Cel mai târziu, zece

zilei PANN

Unde stă suava?

COANA SAFTA

Lingă Poarta Cetății... Știi... în casa din stîngă,
cînd hori, cu intrarea tăiată în zidul orașului. În
casa cu patru rnulețe 1

PANN

Se face, dar plata înainte!

COANA SAFTA

Cu tine anevoie o scot la capăt. De unde plata,
dacă poș- iul e nărăvaș? Mă achit de îndată ce-mi
vin banii și cînd ttU-i da versurile.

PANN

Punga-mi spune că eu am nevoie de bani astăzi,
iar stihurile nu ți le pot face astăzi, nici să mă tai.
Trebuie să văd luni înțîi fata, să nu îndrug
nepotrivite. Și despre tînăr de iliomenea se cuvine
să primesc oarecare vedere!

COANA SAFTA

îmi pare rău, astăzi n-am lețcaie.

PANN

Pe degeaba nu-ți mai mîzgălesc nici un iamb,
nici măcar un picior șchiop de hexamtru.

COANA SAFTA

Nu te-ncrincena!

PANN

Este un gol în urmă, coană Safta, să-ți plătești datoria! Pentru tot ce-a fost! Avem trecut marempreună.

COANA

SAFTA Dur debitorul ești —
tu!

PANN

Femeia zgîrcită-1 scoate și pe...

COANA SAFTA

Anton Pann dator!

PANN

Eu voiam să spun: pe Diavolul!

COANA SAFTA

Se potrivește și așa, dar m-a luat gura pe

dinainte. PANN

Dacă-i vorba de-așa — stricăm învoiala!

COANA SAFTA

La asta mă gîndeam și eu! Mi-oi căuta alt ajutor!

PANN

N-o să-l găsești în tot cuprinsul.

COANA SAFTA

Ești prea încrezut, Anton Pann. Te porți cu gîndul că nU mai sunt și alții cu meșteșug! Tu nu mi faci decît rime împerecheate, alții se pricep și la rime cari se împletesc, Apoi. la ritmuri ești de multe ori nebăgător de seamă. Sunt eu de vină că te ivești dator? Îți scad din simbrie cîte zeco parale de fiecare rimă nedeplină și cîte cinci de fiecare poticneală. Nu mai îngădui licențe pe socoteala mea!

PANN

I A găsit-o și pe asta!

COANA SAFTA
B, Uite c-am găsit-o. Altfel, nu m-aș îmbulzi
asupra unui nevoiaș.

PANN
Jr Și ce cusururi îmi mai găsești?

COANA SAFTA
I Dar tu — mie?

PANN
U Pomelnicul ar fi așa de lung că s-ar stinge
cădelnița în **ret** na popii, care l-ar citi.

COANA SAFTA
j| Ne luăm noi — cînd de-a dreptul, cînd pe
ocolite, cînd tliii tîlcuri, cînd pe față — dar vezi,
că nu mă poți supăra! ;intr-atîta ne-am învățat
unul cu altul.

PANN
Coană Safta, oftezi că nu ai bani. Bine, să
încuviințăm pA ar fi așa, cu toate că eu nu mă
înduplec. Haide să ne mai ■jrcmim. Dacă n-ai
bani...

(se înduioșează)
||fi-mi cel puțin — uite, coană Safta — oala asta cu
flori, ■M* duc Ioanei! Vreau s-o împac. Are să se
bucure și Gabi.

COANA SAFTA
(sare)
I Oala cu floare! Nu dau nimic! Ai nimerit-o —
chiar fluarea la care țin eu așa de mult! Mi-ai pus
gînd rău astăzi, pil ton Pann!

PANN
(Se ridică, ia oala.)

COANA SAFTA

Te repezi degeabal Nu se poate! Te-ai aburit la
minte? PANN

(Se dă înapoi cu oala.)

COANA SAFTA

(se ține după el, vrea să i-o ia)

Nu, nu, nu!

Coană Safta, vreau să-i fac și eu un dar Ioanei, nu
o chiar de ziua ei, dar ai văzut! A plecat mîhnită!

COANA SAFTA

Nu se poate. Nu înțelegi? Cuvin tul e cuvint!

PANN

(fuge împrejurul mesei)

Și vorba e vînt.

COANA SAFTA

(După el, pune ea mîna pe oală.)

PANN

Nu trage, că se sparge!

(O ia spre ușă.)

COANA SAFTA

(țipă)

Vrei să-mi scapi, dar nu te las! Nu, nu, nu!

*(Trage fiecare, oala se sparge, pămîntul din oală
cade cu floarea, în același timp din fundul oalei
cade puzderie de bani de aur. Galbenii se
rostogolesc suntnd. Pann și coana Safta rămîn
bui măciți, fiecare cu cite-un htrb în mină.)*

PANN

Va să zică, în fundul oalei îți ascundeai comoara!
Sub pămînt, sub floare!

GOANA SAFTA
(s-ableacă și adună galbeni)

Of, of, Doamneee —

Doamnei PANN
(s-ableacă și el și ia doi galbeni)

I Sfinte Arhanghele — m-am dus și eu o dată într-un noroc — și-am nimeriți Ei-ei, acu-i acul Te-am dibuit unde nu te știa nici pământul, coană Saftal
(Dă să plece.)

COANA SAFTA
(;ipă)

I Stai, stai — nu fugi, că țiș și adun vecinii 1 PANN
(i-arată banii)

j Dar sunt cinstit, ți-arăt ce-am culeși Doi galbeni — **nvunsi** Avans pentru stihurile comandatei Să ne trăiască ardoarea lui Napoleoni
(Iese, trage ușa după el.)

GOANA SAFTA
(singură)

I ăsta-i poet — nu i-aș mai spune pe numel Poet — de drumul marel

(Se-nduioșează.)

I Dragul inaichiil

ACTUL AL DOILEA

TABLOUL 1

Lîngă Poarta Cetății: ziduri vechi, medievale, cîteva case în linia zidurilor, una, mai la o parte, cu patru turnulețe. Noapte. Felinare, luminează miop printre copaci, pe alee.

S C E N A I

PANN, pe urmă PAZNICUL DE NOAPTE

PANN

(Se plimbă singur pe sub copaci, fluieră ușor o melodie.

S-aude bătînd dintr-un turn ora 11.)

...Opt, nouă, zece, unsprezece!

GLASUL PAZNICULUI

*Hört ihr Leut'und lasst
euch sagen die Uhr hat elf
geschlagen!*

*Bewahrt das Feuer und das
Licht — damit kein Unglück
nicht geschieht...*

(S-apropie Paznicul, cu pași grei, misterios tlrtți.)

PANN

Vine paznicul.

PAZNICUL

A, sunteți — român?

Român, firește! Toată ziua sunt român, numai la ceasul
BUFULa sunt gata să-mi trădez neamul și să mă prefac în
■privighetoare 1

PAZNICUL

i (ridică un moment felinarul, pe care-l poartă în mină)

Cînți, jupîne Anton Pann, cînți — nu te-ncurci!

Din copilărie m-am trezit suflînd... Dar cum se face că' l
cunoști?

Cum nu mi-aș cunoaște — chiar și pe-ntuneric — muș- Bj»riii?
1 Știu eu și cum le bate inima, și cum le ticăie ceasul!

PANN

Mi-arăți în care casă locuiește familia Stinghe? PAZNICUL
Vezi colo-n întuneric? Casa din zidul cetății...

Mulțumesc.

PAZNICUL

Vrei să dai o serenadă? Fără chitară, fără alăută?

Cu oarecare-ncunjur, ne-ntîlnim. Chiar serenadă n-atfl să dau,
dar caut să nascocesc un cîntec. Ascultă, Hans,,

PAZNICUL

Ascult, numai cît, eu nu sunt Hansl

PANN

PANN

Mare minune — un neamț care nu e Hans! M-ai puL« lămuri puțin — cum și de ce ai strigat adineaori?

PAZNICUL

Ca să fugă tîlharii! Haiducul Groza a tăiat ieri noapte drumul unui negustor — chiar la Timișul-de-Sus, către Predeal!

PANN

Cînd a trece-o dată Groza prin Brașov, trebuie să-i pul mîna-n ceafă, Hans!

PAZNICUL

N-am să mă potolesc, și de-oi pune mîna pe el, cer juzi» lor să-l spînzure pe fereastra aceluia turn în ruină pe dealul din față! La ceasul acesta, gîdele dă tîrcoale gorganului ou căpăținile, foarte doritor de a mai vedea o dată pe cei ee*aîi ispășit!

PANN

Ești prea crunt, Hans! Adecă, de ce l-ai spînzura? Fana și Groza bine — cum poate: ia de unde este și-mparte undi» nu-i!

PAZNICUL

Ia de unde este și-mparte unde nu-i! Dar asta nu-i crești* nește. În evanghelie se spune că celui ce are i se dă, celui ce n-are i se ia!

(*Rîde.*)

PANN

De dreptatea asta m-am poticnit și eu
citeodată. Dar fac uce și-ngîn: să-i fie de
binel

Cui?

Celui ce mai citește din an în paști prin cartea de care-ai
pomeniți

PAZNICUL

Mare pacoste!

PANN

Care?

PAZNICUL

Grozal

Nu m-aș mira să vină într-o noapte la plimbare
prin "iate, îmbrăcat taman ca dumneata, cu
felinar în loc de **Io aga**, și să strige așa cum
făceai adineaori. Cum ai cîntat? oi zi o dată —
că-mi plăcu!

*Hört ihr Leut'und lasst
euch sagen die Uhr hat elf
geschlagen I*

Așa am strigat, am cîntat, am spus și-am zis!

Ar afla el multe Groza... și foarte trebuincioase,
despre |Hrtile astea zăvorite cu lacăte de șapte
sute de ani!

Ilerrgott — cîtă spaimă împrăstie! Toată lumea
se-n- Șhltă și se teme. Cînd se-ntîlnesc doi pe
întuneric, s-aude: H. cine-i? Unde-i? Asta-i!

PÂNN

Paznice Hans, ți-aș da îndemn să nu mai treci pe la Biserica Neagră, că haiducul și-așterne eîteodată, precum se spune, chiar acolo în pod. Și pentru un pui de somn bine face I Cui i-ar trece prin minte să-l caute chiar prin văzduhul lăstunilor și al liliecilor?! Odată s-ar fi îmbrăcat ca un sfînt de piatră și se uita din capul unui stîlp — din vîrfurile unui pînten de la Biserica Neagră — în piață, într-o zi de tîrg cu mare forfotă 1

PAZNICUL

Ce îndrăzneală 1 Și de-acolo te-a văzut și pe dumneata, jupîne Anton Pann, ciupind florăresele și înșelînd pe un zaraf c-un galben otoman!

PANN

Avea pesemne haiducul vedere largă în toate 1

PAZNICUL

Mă duc, că altfel îi crede că eu-s Groza!

PANN

Păzea că multe nu lipsesc!

PAZNICUL

He-he-he! Noapte bună!

(*Pleacă spre stîngă.*)

SCENA II

PANN, apoi IOANA.

PANN se plimbă, pe loc, ca-n așteptare. IOANA
pine din dreapta.

PANN

din dreapta

Ioana — tu?

IOANA

(*liniștită*)

Cînd ai închis ușa în urma ta — am plecat și eu. Și m-am 'Ut tot pe urmele tale, la ceasul ăsta fără țipenie de om uliți!

PANN

(*calm*)

JffTe ții prin beznă,. Ioano — după păcatele mele... și tre- **șri** toată!

IOANA

.Tremur, Anton Pann, și pătimesc — că nu mai înțeleg " mă țin laolaltă. Și inima mi s-a făcut mică de tot, că nu — ce ai să-mi spui — Eu ridic cuvîntul și eu sunt cea De mă tem —! între noi doi, care-i cel care face judecată țcurc-i cel ce așteaptă osînda?

PANN

| îți spun — tot, tot ce poștești!

IOANA

Și faci tot — tot ce doresc?

PANN

Așa-mi este dat, Ioano!

IOANA

Și nu-mi tăinuiești nimic?

PANN

Ți-am tăinuit vreodată ceva?

IOANA

| Tremur toată și ard! Ia-mă în brațe Anton Pann, du-mă ^asă — și vino și tu!

PANN

|Ce vorbe sunt astea, Ioano? — du-mă acasă —

și vino **Iniei**

p» Lucian Blaga — Teatru, voi. 2

Da, să mă iei în brațe, să mă duci acasă și să vii și
tu Dar să vii cu adevărat!

PANN

Și dacă pentru astăzi mi-am făgăduit cuiva —
focul-f jocul — ce ne facem?

IOANA

Dacă ar fi numai joc — ți l-aș lăsa! Dar e în tine și
altceva! Și nu mai dorm de-atâtea nopți, și nu mai
pot!

PANN

Este, Ioano, recunosc. Este în mine și altceva,
este oare« care nebunie și-un vuiet care cere ceva,
un pic de zare și-im strop de îngăduință — să nu mi
se numere pașii, să nu mă se măsoare drumurile, să
nu mi se cîntărească cuvintele. -| Este în mine o
nebunie care vrea să se eheltuie, și-o căldurii care
crește cînd se dăruie, care se stinge cînd vrei s-o
aduni i

IOANA

Anton Pann, tu știi — față de tine — mie mi se taie
pui terile și glasul! Și nu mai pot nimic. — Și totuși,
aș putea și eu ceva. Aș putea bunăoară să — plec...
Atunci nimenea n-ar mai sta în pragul tău — să
măsoare, să numere, să cîntărească....

PANN

Ioano — iarăși pragul cu amenințările și cu
vorbe din» colo de orice măsură 1 Bine, sunt așa
cum mă știi, dar ce im rămîne? Îmi spui tu ceva,
îmi dai tu vreun sfat? Cînd In ridici în prag — de
ce nu vrei să cuprinzi cu privirea și toată starea
în care ne găsim și de care mi-e silă să mai
vorbesc?}

IOANA

Da, așa e... Năcazurile, neajunsurile, bucata de
pîne pen* tru noi și pentru Gabi. Toate astea încerc
și eu, — te rog să mă crezi —, toate astea încerc și

eu să le adun în mint) și să țin cu ele cumpănă
suferințelor multe, cari nu mă pri*

decît pe mine! Anton Pann, nu trece ușor peste tremurul ulburarea mea! Spune-mi — spune-mi — vreau să știu să ne închipuim că am scăpat cumva de starea în care ne ni - Ți-ai mai făgădui și-atunci' altor ființe — sufletul jocul?

Te-aș minți — spunîndu-ți că nu! Eu nu te-am obișnuit Ți primești cuvintele cu îndoială. Îngăduie-mi, Ioano, -»ii port cel puțin față de tine — inima — ca un pahar prin vezi! Cu cît mă îngrădești mai puțin, cu atît viața mea mai mult a ta. Numai a ta! Arde jeraticul în pahar, ", nu-1 stinge!

IOANA

Tu — Anton Pann — vatra mea aprinsă! Dacă ai ră- 'nea la mine, dacă te-aș simți totdeauna în preajmă, m-aș robi de două ori pe cît mă zdrobesc și am ieși noi la liman tr-un chip...

PANN

Cu — sărăcia?

IOANA

(întărește din c P)

PANN

Cu — sărăcia, da. Dar crezi tu — Ioano, că acel cîntec i care mă-ndrum poate să-nceapă așa, stînd la masă? **lire** patru pereți, focul n-are vînt. între gratii — aripile "**r.t** chiar și pentru păsări o povară! Eu trebuie să mă cioc- pO de oameni, de lucruri, să-nfrunt valul și-ntîmplarea!

IOANA

Și toată ființa asta din nu-ți mai spune
fața ta - nimic?

Te iubesc, Ioano. Simți cît de nătîng și de gol sună acest viat? Nu te supăra viața mea. în fața oricărei alte femei i s-ar părea un cuvînt mare acest cuvînt: te iubesc. în

fața ta — mi se pare gol Nățîng, stins și gol. Nu, Ioano eu nu te iubesc ! Căci noi suntem una. Tu ai intrat în mine tu ai devenit sîngele meu, ziua mea și noaptea și străfundul Tu ești izvorul, aerul, lumina. Cum mai aștepți să te iubesc?

IOANA

(Îl îmbrățișează, îi cuprinde capul, îl sărută, își bagă mina în părul lui, cu minie dulce și cu pasiune nebună)
Părul meu ciuf și destrăbălați Vino acasă!

Tu...

PANN

Du-te numai, Ioano, că te-ajung.
(Îi cuprinde obraji.)
(O sărută.)

(Fuge.)

IOANA

Intră încet, cînd sosești, că fețița doarme. Să nu se trezească.

SCENA III

PANN, apoi DOMNIȘOARA CATINCA STINGHE și¹
NAPOLEON FURNICĂ. PANN se plimbă.

CATINCA

(ivindu-se din dreapta, cu Napoleon Furnică)

Cînd trec pe-aici, pe sub Poarta Cetății, e o beznă - șfl mi-e o frică! Nici nu îndrăznesc să privesc înapoi — parei m-ar prinde cineva din urmă.

FURNICĂ

Cînd ești cu mine ar trebui să te simți mai

ocrotită.] CATINCA

Un necunoscut sub felinar — așteaptă pe cineva?

1

PANN

(o privește cu uimire)

Ce întâmplare! Ce grațioasă întâmplare — pe-o simplă așteptată cărare! Ca două rime într-un vers — făpturile ue-ntîlniră. Ce ochi, ce vrajă și ce mers! Îmi tace inima, miră!

(Catinca și Furnică trec nedumeriți spre stîngă.)

CATINCA

Parc-ar vorbi în stihuri, dar ce vrea?

PANN

Ești frumoasă — ce-aș mai vrea? Cat sub frunze — dau i stea!

(Catinca și Furnică au trecut spre stîngă.)

FURNICĂ

Cam aiurit și transportat!

CATINC

**A Intr-adevăr așa
părea!**

PANN

Cam transportat și aiurit — o rază albă m-a rănit!

FURNICĂ

Am să mă-ntorc — mi-aștepți răspunsul?

PANN

Tu ești alesul, tu ești unsul!

(Catinca și Furnică s-au depărtat, se opresc în întineric în ușa casei cu turnulețe.)

PANN

(pentru

sine)

După cuvîntul Sfintei Vineri — are iambi în coapse — tnoasa Catinca. Dar ochii? De-aș putea numai culoarea —) aflu!

(Catinca s-a despărțit de Furnică; intră în casă.)

FURNICĂ

*(se-ntoarce, ajunge în dreptul lui Anton
Pann) Îți sunt dator o replică —
necunoscute domni PANN*

Eu o doresc rimata, sau nu ești amator?

FURNICĂ

Cum îndrăznești?

PANN

Ah, nu vă supărați, sunt inocența însăși 1

FURNICĂ

După cuvînt — nu pari deloc 1 PANN
Pentru niște ochi ca noaptea — ce n-aș îndrăznii

FURNICĂ

Te-ai înșelat, căci ochii sunt albaștri!

PANN

E tocmai ce doream a ști!

FURNICĂ

Încrucișezi, se pare, bine — spada 1 PANN
O nu, deloc. Evit balada!

FURNICĂ

Îmi ești dator o lămurire — totuși —

O lămurire — ? Dacă ții... Făceam, așa, un joc de
stihlfl - pentru mine, pentru nimeni, sau, dacă vrei
— pentru Ți

liuiR mii din preajma felinarelor! Le
vezi — ființele de j&ppte — îmbătate de
luminile târzii! ?

FURNICĂ

Mă îngrijesc aici — de stihuri — eu!

PANN

| Ah, mă scuzați. Credeați cumva c-aș fi
dispus să le-m- pjmut cuiva pe ale mele?
Am martori — frunze, arbori, ■jihr* că
versurile, de mă-ncearcă uneori vreun
dor, eu nu M Io comand la nici un croitor!

(Amenințător.
)

FURNICĂ

Aeeasta-i o jignire!

'Cine ești dumneata?

PANN

Să nu ridice glasul — domnul e rugat!
Căci bine e chiar (Uliu dînsul să nu prea
știe cine sunt și cum, întîmplător U sau
poate într-adinsul. Iar dacă totuși poftă ar
simți de ■0 gîlceavă — i-aș da sfatul —
norocul să-și încerce-n altă ■Ui, la alt
ceas, cu altul, doritor și el de vreo
ispravă!

pf; FURNICĂ

Cf Așa-mi vorbești?

(Se repede tn Anton Pann.)

jț (Pann era să cadă, dar se proptește, apoi
s-apropie calm de Furnică. Furnică se dă
încă o dată la el.)

. PANN

B (ti prinde Insă brațele, ceva mai jos, de
mini, și, încet, dar irezistibil, ti silește să

dea-n genunchi)

f Vezi — așa, nu altfel! Să crești ca un copil, numai în! Cum sfatul de adineaori nu l-ai primit, sunt gata să-ți ■ altul. Cine se iuțește, să bea oțet să-i treacă! Și de n-ai I treabă, fă-te martor!

FURNICĂ

Vom vedea!

PANN
(îl lasă)

Haide, ridică-te și pleacă de-acij

FURNICĂ
(Pleacă bombănind.)

PANN
(Fluieră o melodie. S-aude apoi un pocnet de pistol. Pann tresare, își duce mina la spate, se lasă încet pe-o bancă.)

M-a nimerit!

(își reazimă fruntea de spatele băncii.)

S C E N A I V

PANN, PAZNICUL DE NOAPTE

PAZNICUL
(vine grăbit și speriat)

Herrgott, ce e? Ce s-a-ntîmplat? Am auzit un pocnn și am sărit...

PANN
(ridicînd fruntea)

M-a atins între coaste.

PAZNICUL
Cum? Unde? Cine?

PANN
Nu întreba. Ajută-mi rogu-te — să mă ridic!
Ți-ajut, ți-ajut. Să chem un doctor? Uite sînge! Curge
K'!

(îl sprijinește.)
PANN
(Sprijinit de Paznic, face încet pașii cit tine aleea în
dreapta.)
PAZNICUL

PAZNICUL

I-a un doctor?

PANN

Nu! Acasă! O iei pe-aici — în sus...

TABLOUL 2

E' O odaie la Anton Pann, sărăcăcioasă, mobilată sumar. Un
ceas atîrnă de perete, mort, cu greutatea căzută pînă jos.
La început odaia e goală, în întuneric. S-aud bătăi în uşă.
Nu răspunde nimeni. Paznicul şi cu Anton Pann
intră, cu un felinar.

S C E N A I

PAZNICUL, PANN

PANN

(strigă)

Ioana, aprinde lumina! Nu te speria! Sunt eu!

PAZNICUL

[Te poți sprijini de ceva, jupîne Anton Pann?

Este aici, chiar lingă uşă, o canapea. Lasă-mi
bracul, Aşa. Ioana, Ioana! Unde ești? De ce nu
răspunzi?

PAZNICUL

*(Deschide uşa felinarului şi, cu o hîrtie ce ia foc din
flacăra felinarului, aprinde lumina din sfeşnicul de pe
masă.)*

PANN

(şade pe canapea)

Deschide rogu-te, uşa ceea şi vezi. Trebuie să
fie dincolo *i* — Ioana. De ce tace? Să fi adormit?
Fetiţa mea doarme şi ea — acolo.

PAN

PAZNICUL

(deschide ușa spre dreapta, se uită 'din prag)

Nu e nimeni. Pe canapea nimeni. În pătuc nimeni. Nu< mai pături răvășite.

PANN

Nimeni? Nimeni? Ioana? Gabi? Fetița mea?

PAZNICUL

(s-ă-ntors din ușă)

Nimeni, Anton Pann. De unde le luăm?

PANN

Ioana mea... Adineaori... Nu este un ceas de cînd ne-al despărțit. Mi-a spus să intru-ncet, să nu trezesc fetița! *kii o* fetiță, Hans, de cinci ani — Gabi...

PAZNICUL

(întoarce felinarul prin odaie și ascultă în tăcerea nopții)

1

Nu s-aude nimic. Bătăile ceasului — în turn —
departi

PANN

Au fugit. Ioana a plecat, și-a luat și fetița.

PAZNICU

L Dacă a plecat, se-
ntoarce iar!

oana? — Nu! Nu se mai întoarce! Toate mi se
aburesc, /ista o văd limpede. De-acuma voi fi
singur, Hans!

PAZNICUL #

Sfenton Pann, eu — eu nu sunt Hans, și nici
măcar neamț lft descopăr. Eu sunt ceea ce
graiul meu îți spune că 1, Și numai câteodată
mă schimb în paznic de noapte, cum neata te
prefaci în privighetoare. Și umblu, cu pași grei,
, prin cetate — parcă aș duce în spate
veacurile, și aud jle strănutînd, și strig:

*Hori ihr Leut'und lasst euch sagen:
' die Uhr hat elf geschlagen l*

PANN

(cu spaimă stăpînită)

Sini puțin — stai, să mă adun! Cine ești
dumneata? TP, dumneata ești... moartea!
Glasul parcă l-aș mai fi I! Stai — stai — uite că
nu mă dumiresc... Ești... un- . și nu te găsesc...

Sști te speria, Anton Pann, eu nu sunt
moartea. Ni se-n- Jtează cărările și strig
uneori pe sub bolțile cetății, I cum totdeauna
s-a strigat. Dar nu sunt ceea ce ți se ba. Sunt
paznicul de noapte, atîta tot — și paznicul s-a
nil c-o privighetoare. Ceea ce e foarte firesc.

Da - e foarte firesc — paznice de noapte!
Misteriosule i — prieten al buhelor — ai venit?
Te primesc. Spu- 3! oe vrei. Vrei să mă duci?

PAZNICUL

Sa te duc? Dimpotrivă! Avem alte griji, Anton
Pann. Ște de toate, trebuie să vedem ce s-a-
ntîmplat! Haide, do-te în pat. S-aduc un
doctor?

■PA

Ajută-mi — să mă ~~nu~~ ^{PAZNICUL} în casa asta de om
sărac. Casă-n trei pereți, și cu ușa prin pod. Și
adu-mi un doctor.

(Paznicul i-ajută. Pann se-ntinde pe pat.)

PAZNICUL

(li trage papucii și haina)

Cămașa e plină de sânge.

PANN

Moartea îmi scoate papucii și haina. Și eu o
trimit după doctor.

PAZNICUL

Își face și ea slujba. Stîngace și fără-ndemînare.

PANN

Ia o năframă din scrin și pune-mi-o pe rană.

Unde-i Ioana?

A plecat în noapte.

Nu, n-a plecat.

S-a ascuns. Trebuie să fie la coana Safta. Nu te
supăra. Du-te Moarte peste drum, la casa din
față, bate la fereastră, spune-i că sunt rănit. Să
poftească degrabă, să-și facă slujba la vatra ei.

PAZNICUL

(a luat o năframă, din scrin, i-o pune pe rană)

Ioana!

Mă duc — să văd.

SCENA II PANN singur PANN

(după un răstimp, strigă) (Se ridică pe coate.)

Ioana! Nu răspunde. M-a aruncat ca pe-o
zdreanță trebnică. Așa mi-a spus: intră încet
cînd sosești, că fetița arme — să nu se trezească!
Și cu dulce minie mi-a zis: | ciuf și destrăbălat!
Ce liniște se făcu!
Să-l văd luminarea cu bezna — și nu s-aude
nici

(Se-ntinde iar.)

,«unet.

Cum îmi vîjîie urechile!

Umblă șîngele prin uluci — grăbit și cît mai este.

Mi se usucă ochii.

Și ard.

Mi-e frig.

Și ceasul s-a oprit — i-atîrnă greul pînă-rv

(Intra Coana

Safta.)

fundul pămîn- lilui. Singur sunt. Doborît și
pustiit. Cel puțin ceasul de-ar Hvia, să-mi ție de
urît.

S C E N A I I I

PANN, COANA SAFTA

COANA SAFTA

Am venit într-un suflet. Ce s-a întîmplat?

PANN

Cine e?

COANA SAFTA Eu — coana

Safta — cine-ar fi?

PANN

Nu te-am chemat. Am trimis după Ioana.

COANA SAFTA

. Ioana nu-i la mine. Nici Gabi. Și-am venit eu.

PANN

Atunci — unde sunt?

COANA SAFTA

Nu știu. Ce-a fost? Spune-mi ce s-a-ntîmplat?

PANN

M-a rănit. Ți-oi spune altă dată. Las'.

COANA SAFTA

Cine?

PANN

El...

COANA SAFTA

Anton Pann — nu care cumva să te porți cu firea de a mai vorbi cu cineva despre toate astea... Iese vîlvă și vrajbă. Și rămîi de ocară. Nici doctorului să nu-i destăinui un cuvînt! Îți închipui — de primește vînt — orașul 1 — Cum s-a întîmplat?

PANN

Ca într-un vis veni-ntîmplarea — așa, dintr-o nimica toată. Așteptam sub felinar, pe alee, lîngă Poartă. Să primesc vedere despre ei — atît voiam. Cînd apărură — cum să ți-o spun? S-a făcut cumva că m-am simțit ca-n alt tărîm. Mi s-a părut că mă găsesc pe undeva în răsărit. La Ispahan, sau poate la Bagdad, la Teheran! Da, mai degrabă-n Ispahan, acolo am zăbovit cîndva un an întreg. Vezi dumneata, acolo — precum îmi amintesc — e datina, de întîlnești prin tîrg, pe uliți, vreo femeie,- frumoasă mai ales, se cere să nu treci mut pe lîngă ea, să-i spui ceva, un vers măgulitor sau vreun cuvînt care s-o-ncînte. Așa e datina. Bărbatul, ee-o-nsoțește, chiar soțul ei de-ar fi, chemat e — tot prin datină — să mulțumească trecătorului, ce spune versul, cu un salut sau cel puțin cu un cuvînt de cuviință. Așa-i acolo, coană Safta, în răsărit, la Ispahan. La fel, și eu am dat în stihuri grai simțirii — văzîndu-i pe cei doi...

COANA SAFTA

îmi închipui ce-a urmat — din cele ce mi-ai spus. Vezi nton Pann, ce păți cînd nepoftit te pui să muți, cu toate i lui,/rășăritul în apus!

PANN

Vezi, Anton Pann, ce păți cînd, comandat, iubirea altora versuri o rostești nemăsurat?

(Pauză.)

Ioana, unde-i? — N-a lăsat vreo scrisoare?

Caută puțin , COANA SAFTA *(se uită împrejur)*

Pe masă — sfeșnicul, și-atît. Nici pe măsuta din ungher , e nimic. Vreo scrisoare?

(Deschide un sertar.)

Nici în lăcriță!

PANN

Nicăieri nimic. Cine știe din starea asta de mai scap?! *țm* fi legat de pat — culcat în friguri. Cum le voi mai da p urmă?

COANA SAFTA

Nu-ți fă griji. Nu mi se pare a fi decît o glumă

— totul. PANN

Cumplit — cît de puțin o cunoști pe Ioana!

COANA SAFTA De asta-ți

este? Las' pe mine!

PANN

Sunt bîntuit de griji. Făgăduiește-mi coană Saftal Nu-i |Șn? N-ai să mă lași

COANA SAFTA

țți promit, dar și tu va trebui să-mi dai mai multă poultare. Haide, urmează-mă să ne gîndim împreună la

lucruri mai senine! Spuneai că pe alee ai dat grai
unoi simțiri. Se pare-atunci că versurile sunt
gata. Ai mîntui! cîntecul?

PANN

Cari versuri? Ce cîntec?

COANA SAFTA

Cari versuri... mai întrebî?

PANN

A, uitasem! Versurile? Nu, coană Safta! Erau
așa, cam scuturate la-ntîmplare. Celelalte dorm
încă undeva, în cina știe ce străfunduri!

COANA SAFTA

Și eu — nădărduiam să le găsesc — făcute,
ferocate, Anton Pann, cîntecul — scoate-mi-l de
unde doarme. Vreau să-l am, chiar acu!

PANN

Coană Safta — cînd și cum — în starea-n care
mă gri - sesc?

COANA SAFTA

Ține-ți firea. N-ai nimic. Glumești! Te-a zgîriat
puțin și tu te-ai speriat! Te-a rănit? Cu ce?

PANN

Cu pistolul, coană Safta, sau crezi c-a fost
politicos?

COANA SAFTA

Ei, du-te, Anton Pann, fii serios. Noi nu suntem
de pe cînd poveștile, ci mai de dincoace cu vreo
două-trei zilei

PANN

Vei crede băgîndu-ți degetele-n rană? Pofitim!

COANA SAFTA

Nu, nu! Nu pot să văd sânge. Nici măcar de pasere! fii ce? Fă stihurile, ca să uităm de răni!

PANN

Chiar acu? Ce te-a găsit? În pragul celor din urmă vămi? JB gloantele-ntre coaste? Să mă transpun? Acu? Mă sfîșii, ană Safta! Acu — acu?

COANA SAFTA

Acul Uito — vreau!

PANN

N-ai îndurare. Îmi vîjîie urechile. Nu pot. Începe să ă doară.

COANA SAFTA

(ti pipăie

fruntea)

Ai friguri. Îți trece pînă dimineață!

(S-așazăla masă, ia o hlrțieși creion.)

Anton Pann, începe cîntecul, și-ai să vezi că-ți vine ima la loc.

PANN

(cu voce stinsă)

Dă-mi — dă-mi hîrtia — scriu eu.

COANA SAFTA

(li dă cele cerule și apropie, ținînd-o în mină, luminarea.)

PANN

(scrie)

Cîntecul mut...

COANA SAFTA

Spune-mi și mie ce scrii, s-aud și eu!

PAN

Cîntecul e foarte încet, e mut — nici eu nu-l prea aud. Îl vei citi cînd pleci. Parcă mi-ai ține luminarea, coană Safta. Tremură ceara în minile reci.

(Scrie.)

(îi dă hîrtia.)

Acum lasă-mă, coană Safta, să dorm. Și să nu mă mai trezesc.

(Adoarme.)

COANA SAFTA

(s-apropie de el, îi ține luminarea în față și-l observă cu atenție, speriată, apoi mai liniștită)

Mai răsuflă! A adormit băiatul maichii. N-a murit. Trăiește! Doarme!

(Suflă-n luminare, iese.)

TABLOUL 3

În aceeași odaie la Anton Pann, în lumină de zi, o lună mai tîrziu.

SCENA I-

PANN, apoi COANA SAFTA (PANN, singur, într-un fotoliu, slăbit, ține un carton în poală, din cînd în cînd scrie.)

COANA SAFTA

(intrînd din stingă)

1 Bătrânii nu se mai miră de nimic, numai mie mi se
dă „Coastă bucurie! — Cineva s-a sculat! Fără
sprijin? Singur- ■jgurel?

PANN

K Tîrîș-tîrîș — mai cu poticneli, mai cu îndemnuri — cum
■ putu și-mi veni la îndemînă!

COANA SAFTA 1 Întîia oară de

patru săptămîni!

PANN

(tușeste)

E; Pe din afară mă vindec, dar pe dinăuntru...

COANA SAFTA

■ Rana să se vindece, că tușea se va împlînzi și
ea. Și-a- Ettnci să te închini și să mulțumești.

PANN

■ între acești pereți mai pocnesc cîteodată
podelele — și |e pai aud pași... pașii lor... Dar n-am
de ce să mă prind ■} ocolul meu... Cu gîndul mă
port tot spre alt tărîm... Pen- lrn cele din preajmă,
am un ochi care vede totul și mini ■fo pipăie —
pentru tărîmul spre care mă port, am o rană
■ichisă în loc de ochi... Coană Safta, mi-e aproape
teamă

■ mai întreb... Nici astăzi — nici o veste?

COANA SAFTA

H Ce vînt s-o aducă, Anton Pann? Tot iscodim și
cerce- Mm, de săptămîni, în fel și chip. Sunt
încredințată acu că Ioana nu se ține nici prin Schei,
nici prin cetate... Am fi ■im it noi vreun semn...

PANN

■ Să fi trecut munții? Să se fi pierdut într-atît? Să se
■ dus la Tîrgoviște? Dar acolo nu mai are pe nimeni!

COANA SAFTA

Multe pricep, eu, Anton Pann, nu mă dumiresc însă cum poate o femeie să fie chiar așa! Cine ar fi crezut că poartă-n ea asemenea cruzimi?

PANN

Vrea să mă pedepsească, asta e! Dacă ne-am fi des-, părțit măcar așa — ca să înțeleg și eu că acu ne despărțim! Dar nu! Parcă și-a ales-o într-adins, ca să nu înțeleg... Și plecînd a mai zis: intră încet cînd sosești, că fetița doarme, să nu se trezească! — A sărit la mine și m-a sărutat, și eu i-am cuprins obraji și-am adunat-o toată în suflet.

COANA SAFTA

• Vrea să te răpună! Vrea să te vadă tîrîndu-te pînă din* •colo de munți? Îți știe slăbiciunea!

PANN

Cine să se tîrască? Pînă unde și cum? Mai sunt eu — aici? N-am plecat? Toate mi s-au dus — obraji și puterea! Ce-a mai rămas din mine aici? Nimic! Un glas, un pumn, de pămînt și oarecari friguri seara și dimineața. Glasul și răcoarea ca de țarnă în mine, grămăjoara asta de frigur! și tuse, toate astea împreună sunt eu, puținul ce-a mîlî rămas din Anton Pann!

COANA SAFTA

îți ard ochii, Anton Pann! Să nu ne mai gîndim!

PANN

Să — nu — ne — mai gîndim!

COANA SAFTA

Nu mai pot să văd ceasul de perete — mort, cu greu tiu țile căzute și cu roțile și arătătoarele ca niște moaștl într-o raclă... De unde să-ți vină îndemn de viață, dacă stîlî E stricat?

Nu-i stricat. Dar cine să-l întoarcă?

COANA SAFTA

(se duce la ceas și ridică greutățile)

Așa!

PAN
N

îmi place să-l aud.

COANA SAFTA
(ca să abată conversația)

Știi că Napoleon și cu Catinca s-au luat? Chiar ieri a t nunta.

PANN

Am să fac nuntă și eu, coană Safta!

COANA SAFTA

Nu, Anton Pann, nu te gîndi la asemenea tristeții Tu vezi — că-ți merge mai bine? Scoate-ți din cap gîndurile gri! Tu ai să trăiești!

PANN

Neapărat că am să trăiesc. Sau ți se părea că nu? Am trăiesc — și-o să fac o a doua nuntă cu Ioana mea, cînd •nloarce! Acu vreau să lucrez! Vreau să-mi fac un nume. vei vedea atunci... Ioana are să vie!

COANA SAFTA

Casc ochii și rămîn cu ei deschiși a mirare! Vrei să-ți i un nume? Cum adică?

PANN

Am să adun toate stihurile, ce le-am scris. Fac cărți ele.

COANA SAFTA

Mii bucut că începi iarăși să glumești. Ce stihuri vrei aduni ?

Dar nu glumesc deloc 1 Ce stihuri? Toate cîte prin mina dumitale, timp de șase ani, au trecut în minile frumoaselor din Schei!

COANA SAFTA

Numai cît, asta nu se va prea putea... Ar însemna să ridici vălu de pe atîtea taine, ceea ce nu se cuvine 1

PANN

Nu se va putea? Nu se cuvine? De vorbe ca acestea eu nu mă împiedec nici cît de niște cărăbuși pe caldarîm, oricît de firav aș fi Cărțile sunt gata. Le caut doar niște titluri potrivite!

PAN
N
COANA SAFTA
(îl pipăie pe frunte)

Planuri multe — sărăcia omului — și semn de friguri negre și seci! — Nu stau împotriva — pune la teasc cîntecele celelalte, scoate cîntecele pentru Ioana, pentru Ioana care-a ridicat punțile 1 Sau cîntecele de haiducie pentru Groza, dacă vrei. Sau chiar *Povestea vorbei*, dar nu stihurile cari au trecut de la mine în inimile cetății!

PANN
Toate le scot — dintr-o dată, în aceeași zi!
COANA SAFTA

Focul vieții mele! Cum crezi tu că o să ieși la lumina cu stihurile pentru care ai luat plată? Au să se aprindă cărțile în minile tale, dacă vei arde tot așa — neîntrerupt și neogoiat!

PANN
Am luat plată?
COANA SAFTA
Neapărat că ai luat! Nu vei tăgădui!
Bine, să zicem că am luat
COANA SAFTA De ce — să
zicem, cînd este așa?
PANN

Gîntecele sunt ale mele, ceea ce e învederat ca lumina i. Curtezanii, pe-ale căror mini au încăput și cari s-au i precum au venit, și-au făcut foloș din ele după bunul r plac. Ei și-au cules dobînda, din care eu nu m-am îm- rtășit în nici un fel. înseamnă oare toate astea că mi se a te lua și dreptul de autor ?1 Ar fi o despoiere de recre- t. N-o să mă îndupleci că o asemenea rînduială scrintită fi cu puțință!

COANA SAFTA De vreme ce se
sprijină pe învoială — nu e scrintită. ffinneata ai

PAN

N

făcut copii, și alții ți i-au înfiat!

PANN

Despre așa ceva, niciodată n-a fost vorba.
Zădărnicia -o vorbești s-a și destrămat, căci un
tată chiar atît de maturat nu sunt. Eu mi-am pus
copiii la dispoziție, pentru anotimp sau două, să
se joace o piesă de teatru cu ei. -aici — pînă la
înstrăinare și adoptare din partea altora mai va!

COANA SAFTA

Dar nu-ți dai seama? S-ar stîrni un scandal, că
nu-1 ai stîngi cu șapte ploi de vară, cînd
amatoarele de versuri or descoperi că soții lor
le-au amăgit! ,

N-are să fie. Se știe, de altfel, că muzele sunt
lipsite de Îmorie. Ele descind pe pămînt de
îndată ce se văd mame primesc nițel miros de
scutece. Cît privește dezamăgirea e oare-ai
pomenit, le urez ca asta să le fie singura și cea
ai mare în viață!

(Bătăi la ușă, intră tipograful Ciurcu.)

SCENA II

PANN, COANA SAFTA,

CIURCU CIURCU

Bună ziua, domnule Anton Pann!

PANN

Tocmai la dumneata mă gîndeam, domnule Ciurcul

CIURCU

Am primit scrisoarea dumitale, și iacă, am venit să ne înțelegem. În mare — primesc. Rămîne să statornicim și amănuntele!

PANN

Așa cum îți scriam? Ești gata de a-mi tipări cărțile? În răstimp de-un an?

CIURCU

Neapărați Sunt totuși și unele riscuri — domnule Anton Pann, nu trebuie să ni le ascundem. De aceea vom împărți cheltuielile de tipar și de hîrtie.

PANN

Și cîștigul?

CIURCU

La fel — desigur! Din cheltuieli plătești jumătate nu • maidecît, după ieșirea în vileag.

PANN

Și cînd îmi curge cîștigul?

CIURCU

Pe măsură ce se vînd cărțile!

COANA SAFTA

Roțile învoielii sunt bine unse cu duhot., dar afacerea miroase prost — tot a duhot! Mai întîi, ce-ți suride dumitale, domnule Ciurcu? Anton Pann acopere jumătate din

pheltuieli — de unde și din care pungă? Și al
doilea, aceeași trebare: ce-ți suride, domnule
Ciurcu, căci cărțile nu se pjr»vinde! Cine cumpără
zicale și cine — stihuri? Mai curbul mă văd pe
mine vinzînd covrigi decît pe Anton Pann Vlnzînd
zicale!

PANN.

1 Așa ar fi, coană Safta, dacă toată lumea ar
spune co- liigi și ar mînca zicale, ca dumneata! Și
pe urmă, de unde H dumneata că n-aș avea puteri
să plătesc jumătatea chei- piinelilor ?!

COANA SAFTA

R N-are, domnule Ciurcu, cum n-am eu frumusețe
în obraji. Mă jur!

■P.:

CIURCU

Nu e nevoie coană Safta!

PANN

Vezi, domnule Ciurcu? Asta-i coana Safta!
Nuvreanici- Bccum să-mi fac și eu un nume!

(Tușește.)

I Parcă mi-aș scrie numele cu foc —pe

pielea ei! CIURCU

Las', Anton Pann, nu-ți mai sfărma pieptul!
Uite mina ** cărțile dumitale se vor tipări 1

COANA SAFTA

Vă sfătuiți, vă dați mina, vă învoiți, dar cam
uitați linele lucruri. Anton Pann s-o fi ales el sub
zare, cum se Hh, trecut și prin ciur, și prin
dîrmon, totuși, elastarămî- ■â: cîntăreț de strănă
1 S-a mai pomenit vreodată cîntăreț ■ strănă
care să scrie cîntece de amor și de haiducie?

Dar unde scrie, coană Safta, că un cîntăreț de
strănă pbuie să fie stîlp de biserică?

COANA SAFTA

Unde scrie? întrebă-1 pe protopopul Niculae!
Mergeți împreună de-1 întrebați. 6 să vedeți că
lucrurile n-au să meargă tocmai așa de neted cum v-
ar plăcea. Mai am pe urmă și eu un cuvânt de spus,
cel puțin miercurea și vinerea!

(Iese trântind ușa.)

SCENA III

PANN, CIURCU

PANN

Parcă i-am fript șerpi pe inimă!

CIURCU

De-aici are s-o țină ață pînă la protopopul!

PANN '

Ușor n-are să fie, că o cunosc eu. Și mi-1 știu eu
și pa protopopul! Din pricina aceluia Niculae mi s-a
făcut mie urli. și de Sfîntul Niculae — hramul
bisericii 1 La așa păcat am căzut! Ei, să vedem ce
iese!'

CIURCU

Să încheiem contractul, Anton Pann!

(S-așază la masă, ia o hirtie și pana de gîscă de alături.)

PANN

Poftim — scrie!

CIURCU

(începe a scrie)

Subsemnații, Anton Pann, poet, și Petroniu
Ciurcu, pro prietar de tiparniță și meșter tipograf...
am hotărît și nc-am învoit... astăzi, în ziua de Ispas în
anul 1830', de la facerea lumii 7338...

PANN

(dă din cap, cufundat în gîndurile sale)

...de la facerea lumii an 7338...

ACTUL AL TREILEA

TABLOUL 1

Un pridvor, cu stâlpi de cărămidă în colțuri, cu stâlpi de lemn vechi printre. În stînga și în fund: grădină încă neînfrunzită, dar bătută cald de soare. În dreapta: perete și ușă spre o odaie. Din stînga urcă niște trepte în pridvor. Pe stâlpi viță-de-vie cu muguri mari, nedesfăcuți. Anton Pann, slăbit de boală, în halat, într-un scaun larg, în fața unei mese, flancată de două lavițe.

S C E N A I

PANN, apoi POȘTAȘUL PANȚU

PANN

(citește)

PANȚU

(urcînd din stîngă)

Intre bună dimineța și bună ziua mă nimeresc totdea- n chiar pe la dumneata. Acu, dumneata primești răva- » cele multe, coana Safta mai rari

PANN

Poate că într-o zi s-a rătăci o veste bună si prin curtea

mi

PANȚU

. (ii dă uh teanc de scrisori și-și pune pe masă servieta, s-așază la masă, amical)

încuviințezi să mă odihnesc și eu puțin? De vrei să bles- j temi pe cineva, să-i urezi s-ajungă poștaş în Schei!

PANN

(*caută prin scrisori*)

Caut printre scrisori. Nu-i nimic nici astăzi. În fiecare 1 zi, aceeași așteptare. În fiecare zi, aceeași dezamăgire 1 Se-m- j plinește-aproape un an de-atunci. Un an de cînd Ioana a jplecat — și pînă acu nici un semn!

PANȚU

Ai nevoie de ceva, domnule Anton Pann?

PANN

Eu? Am, Panțule, am! Am nevoie de-o răsuflare mal j lungă, dar cine mi-o dă? Chiar și suspinele mele au devenit 1 scurte, scurte de tot. Dumneata singur te abați în fiecargl zi și întreb de am nevoie de ceva. Uite, am: am nevoie de-un j suspin lung. Lung — pînă la capătul pămîntului!

PANȚU

Nu te bucuri că ți-au apărut cărțile? Patru, în răstimp j așa de scurt! Minunată carte *Povestea vorbei...*

PANN

Am botezat-o așa după numele circiumei... Oare ce mall face Nușca? Tot frumoasă?

PANȚU

Trec ades pe-acolo. Întreabă Nușca totdeauna cu gri joi de dumneata. Ieri zicea: de cînd Anton Pann a căzut la pal, mi s-a-mbolnăvit și circiuma. —Cînd i-am arătat cartea,! s-a luminat și s-a tulburat. Apoi s-a adunat, spunînd ni întîia oară în viață îi pare rău că nu știe să citească!

PANN

■ Mai stai! Ce te grăbești așa? Stai puțin, să vezi și să te 'ri! Uite — scrisorile astea... îmi scriu frumoasele din hei... și-au descoperit cîntărețul, de unde pînă acu mă iau numai cîntăreț de strană!

(Se uită prin scrisori, calm.)

Cile va rînduri de la doamna... Catinca Napoleon F ur- ă. I s-a făcut lumină, a aflat și ea cine este autorul ver- jbrilor pe caro i le-anchinat logodnicul, astăzi soțul eil Da, la vin toate. Și acu caută un prilej să ceară scuze pentru Jjirtarea soțului ei. Da, chiar așa scrie preafrumoasa Ca- linca! Mă-nduioșează! — Dar ce folos, scumpul meu prie- I n, de toate, astea?!

(Privește peste grădină.)

încă o primăvară se vestește, și eu nu mă pot bucura. Mișună gîngăniile prin vreascuri și sună albinele-n prisacă. Bor gîndul merge mai virtos spre larvele ursuze de pe sub Titre și din pămînt. Altădată, îmi aruncam și eu inima în jeest foc și joc al primăverilor! Nepovestită rămîne sfîșie- n de cînd Ioana a plecat! Dacă aș ști cel puțin ce s-a-ntim- it atunci, în noaptea aceea! -Dacă mi-ar fi lăsat un rîndl f nu, nimic! Dacă mi-ar fi dat vreun semn, pe urmă cel țtin. după o săptămînă, după o lună, după șase luni, după an! Dar nu. Ea a tăcut și se-ntărită mai departe să tacă. fiecă noapte îmi vizez fetița — împlinește Gabi șase ani U! O văd arătîndu-se cu ochii mari și cu sprîncenele scrise i pe totdeauna spre mine — Tăticule, eu rn-am întorși — I de-acolo din prag — pînă la mine — crește 1 Se face tot p mare, și cînd e lîngă mine, nu mai e Gabi, ci Ioana! Și gă Ioana apoi, cînd aplec ochii, s-arată iarăși mică — 'tn. Parcă m-aș uita încă tot la Ioana, numai că întorc 'eanul. Și- n lupta inimilor — mă dovedește fiecare!

(Pauză.)

PANN

(Panțu dă din cap, tace, S-aude un pas greu, urcînd
treptele în stingă. Urcă protopopul

Niculae.)

Ei — aș! Nușea? Nu știe să citească? Stai să mă
adun și eu! Asta n-aș fi bănuț-o. Dar o prinde bine —
ca o rochie de mireasă...

PANȚU

Cam așa o mîngîiai și eu. — Nu e nici o pagubă,
Nușea! j Știința de carte strică frumuseții. Slovele
primite prin ochi se schimbă-n zbîrcituri pe față! Nu-i
așa? — mi-a răspuns 1 ea — mulțumită că s-a ținut
departe de atari păcate!

PANN

Analfabete sau nu — florile tot flori rămîn.
Minunat | lucru e viața!

PANȚU

Ca Povestea vorbeii...

PANN

Ca Nușea — Panțule! Eu îi făceam cîntece, și ea
nu știa. decit să le asculte!

PANȚU

În schimb, cîntecele dumitale pot să le citească
acum toate celelalte frumoase! Mare zarvă și vrajbă
se stîrni în tot Brașovul cînd soții se văzură dintr-o
dată descoperiți și rușinați! Mi-a dat plăcere acest
freemăt!

PANN

E ca Povestea vorbeii...

PANȚU

Ea ca viața, Anton Pann!

(Se ridică.)

Ei, se face tîrziu, va trebui să-mi mai văd de trebui
i I Ai nevoie de ceva, domnule Anton Pann?

SCENA II

PANN, PANȚU, PROTOPOPUL NICULAE

PROTOPOPUL NICULAE

■/ Bună ziua, domnule Pann! Mi s-a spus că se urcă ane- P Voios treptele astea la dumneatal

PANN

(încearcă s/t se ridice)

■i Anevoios e drumul, cu suișuri, dar răuvoitorii pun vina B pe treptele mele, părinte Niculae!

PROTOPOPUL

NICULAE ■ Las' numai las'l Nu te osteni!

EL (Pann tușește. Panțu își ia servieta de pe masă, se retrage mai spre colț.)

PANN

I I Poftim, părinte, luați loc. Vă rog să-l iertați pe domnul K l'nnțu. El singur, poștaşul nostru, mai trece pe-aici ca să-mi Bfic într-ajutor!

PROTOPOPUL NICULAE

I(a luat loc)

B: Răinîi, domnule Panțu, rămîi... Țin chiar să fie cineva față la cele ce avem de schimbat.

PANN

B Trebuie să fie lucruri din cale afară, părinte, de vreme aveți nevoie de martori!

PROTOPOPUL NICULAE

BUite, Anton Pann, pe drumurile anevoioase, despre cari ^Bpi 8cos împreună o vorbă adineaori, s-au întîmplat lucruri Bl ne-au fost de mare mirare.

PANN

B Fiece drum își cere întîmplările și se laudă cu ele! Bă-Snuirsc că acelea la care vă gîndiți ar putea să aibă vreo le-

gătură cu mine. Firește — întâmplările din țara asta au tot> deauna câte-un cîrlig și în soarta mea.

PROTOPOPUL NICULAE

Ar fi s-o spunem, căci într-adevăr întâmplările din țara, asta au totdeauna și câte-o legătură cu dumneata, cînd nul sunt în legătură cu haiducul Groza! V-ați luat la întrecere*

Și tocmai pe mine mă paște nenorocul de a i întîlnit niciodată cu Groza!

PROTOPOPUL NICULAE

Nu s-au sfîrșit zilele — și poate că ți se va mai da prl iejul!

PANN

Totuși, nu prea bănuiesc înfruntarea ce mă

pîndești PROTOPOPUL NICULAE

Să-ți ajut eu? — N-o fac bucuros, dar n-am încotro, Biserica Sfîntul Niculae, la care te-ai tocmit cîntăreț, ift te-a mai văzut de-o vreme.

Mi se pare că se-
mplineștt anul...

Boala asta

PANN

Niculae...

- care se-ntinde ca o crc

-

părint

PROTOPOPUL NICULAE

Ne-am silit să înțelegem și-am fost cu foarte creștineasca îngăduință. Epitropia a ținut seama' de această boală, **or** toate că n-ar fi fost prin nimic îndatorată! Se spune că no norocirea care te seacă, ți-ar veni de la o întâmplare ce nti trebuia să întîlnească tocmai pe-un cîntăreț de strănă!

PANN

N-am nici o vină — așa mi s-a

abătutl PROTOPOPUL NICULAE Nu

ne prea-nțelegem la cuvinte.

PANN

Aşa cum m-a întâlnit pe mine, întâmplarea ar fi putut dea faţă cu oricine, chiar şi cu dumneavoastră, părinte culae!

PROTOPOPUL NICULAE

Ha te rog, obrazul meu să nu-1 prea aduci în dispută, nu-mi rod coatele cinstei prin circiume, nici nu întreţin snoave pe toţi cascăgură prin iarmaroace. Şi nu scriu huri de amor şi nici cîntee de haiducie!

PANN

Asta ne mai trebuia, părinte Niculae, să scrieţi şi dum- VOastră stihuri pentru haiducul Groza! Ar fi rămas de feste biserica din Schei. E un mare noroc că de la dum- ^ voastră nu aşteaptă nimenea stihuri!

PROTOPOPUL

NICULAE I Dar de la dumneata aşteaptă?

PANN

S| face poate c-am fost născut pentru aşa ceva!
PROTOPOPUL NICULAE Vrei să zici că eşti din spiţă...

PANN

|ş ţine meteahna de mine ca umbra.

PROTOPOPUL NICULAE

Gînd omul are asemenea metehne din naştere — mai I flă le şi. ascundă!

PANN

Cînd umbli prin soare, se iveşte şi umbra! Şi-atunci, ce-î face!

PROTOPOPUL NICULAE

Anton Pann, uite-mi-te mai vîrtos în ochi!
Spune-mi, jplna pe inimă, nu te-ncearcă niciodată — ruşinarea?

lucian Blaga — Teatru, voi. 2

PANN

Dacă voiți, vă fac și această plăcere, părinte
Niculae pun mina pe inimă și mărturisesc că încă n-
am mâncat din pomul acela...

- PROTOPOPUL NICULAE

Din care pom — mă amăgești că n-ai mâncat?

PANN

Din pomul acela care te face să te rușinezi de
goliciunea | în care te-ai născut!

PROTOPOPUL NICULAE

O aduci pe după deget cam tare de departe, frate
Anton Pann! Din pomul acela a mâncat unul pentru
toți, și „de-atunci rușinea se ține de noi!

PANN

(*calm*)

De mine nu. Eu nu prea știu ce-i rușinea! Asupra
măj păcatul strămoșesc n-a trecut. Păcatul
strămoșesc ocolești pe poezi. Noi poezii suntem
scutiți! Pe noi poezii nu ne feri# cește soarta
cu, moștenirile, nu știu de ce ne-ar fericii tocmai cu
această moștenire la care nimenea nu ține!

PROTOPOPUL NICULAE

E treaba dumitale să crezi cum crezi. Eu n-am
veni!, aici să-ți țin un logos. M-am înființat doar ca
să prind știr« de cum te mai miști și să te întreb
cam ce gânduri ai după® ce prin felul dumitale ai
adus biserica în neplăcere. I

PANN

Cînd mă voi îndrepta, am să-mi fac iarăși slujba
dilt] cuvînt în cuvînt, cum mi se cere!

(*Tușește.*)

PROTOPOPUL NICULAE

Cînd te-ai îndrepta! Ei, Anton Pann, pe mine nu
cearcă părerea eă atunci ai să cînti prin stranele codril(i)

Dumneata de o parte, haiducul Groza de altal Și-o să schim- ;buți glasurile, fără de-a mai ține seama de rînduială, după pofta inimilor și drese cu rădăcini de leac!

PANN

11 încep să pricep! — îmi îngăduiți o întrebare, părinte -Niculae?

PROTOPOPUL NICULAE

K Poftim!

PANN

B- Nu care cumva coana Safta a trecut pe la dumneavoastră?

PROTOPOPUL NICULAE

B Coana Safta s-abate-n fiecare zi pe la noi. Dar ce are-a ■00e coana Safta cu treburile despre cari vorbim?

PANN

K Voiam numai să știu. Va să zică — așa — s-a închegat fctelesul venirii dumneavoastră aici. De-acu — cîntăreț mi'ilt stranele codrilor! Ce păcat că haiducul Groza nu-i de fttft, să vă audă, părinte Niculae! Lesne e pentru dumnea- Htastră să luați cu epitropia asemenea hotărîri! Eu sunt ■bit de aiurea, eu n-am nici un fel de oase prin cimitirele Brașovului, prin urmare, nici sprijin nu pot avea, nici îngă- ■Uintă!

PANȚU

(Ar vrea să spună ceva, dar se reține.)

PANN

■ Cîntăreț prin stranele codrilor... Dacă asta-i hotărîrea ■Hropiei, nu-mi rămîne decît să mă supun. Cu toate că nu H| prea așteptam!

PANȚU

(intervine)

■ Mă iertați, părinte Niculae, eu sunt un Panțu oarecare, ■șt aș hărțuit de drumuri, care m-am învățat să cat la chi-

pul dumneavoastră ca la chipul bisericii... După cele ce mi s-a dat s-aud, am rămas cam răsturnat și răvășiți E într- adevăr de mirat cum dumneavoastră ați putut, cu înfățișarea ce vă luminează, să luați

sarcina de a aduce la cunoștință o atare hotărîre...

PANN

Nu-i nimic, Panțule! Cel puțin mă despart fără
păreri de rău de lumea aceasta cu grădini atîtea și
cu lumini, cu beznă și cu prăpăstii! E multă
frumusețe aici și mult cutremuri Toate împrejurările
se leagă împotriva mea, așa ca să nu-mi pară rău că
mă despart. Mi se face ușoară — plecarea, parcă m-
ar lua cineva de subțiori și-aș prinde aripi.

PROTOPOPUL

NICULAE (devine dintr-

o dată țeapăn)

Atîta aveam de spus. Bună ziua!

(Îlese prin stingă.)

SCENA I I I

PANN, POȘTAȘUL PANȚU

PANȚU

De necrezut — cum adică?

PANN

Cum adică? Așa cum vezil Miroase protopopul a
pi mint — ca strămoșul Adam. Toată viața lui —
Adam a m roșit a pămînt. S-a-ndurat, ce-i drept.
Dumnezeu de a si flat peste el și l-a stropit cu apă
de flori, a fost însă degeabi — De necrezut, dar este
așal

PANȚU

(s-a apropiat, îi pune mină pe umăr)

Eu nu te las!

PANN

(îl privește mulțumitor)

Făcu ce făcu, și lovitura căzu! Surdă și grea!
De-acu r veni pe rînd și toate celelalte! Știi,
Panțule, cine umblă rîn țară cu alai mai mare
decît împăratul?

Dacă mi-i spune...

PANN

Nenorocul, Panțule. El ține la obrazul lui — și
nu um- ■ niciodată singur!

(S-aud în dreapta niște pași grei.)

Auzi? — Vine!

PANȚU

| Cine?

PANN

Alaiul împăratului... Bum-bum-bum!

R (Bătăi în ușa din dreapta, vine de-acolo tipograful Ciurcu.)

SCENA IV

PANN, PANȚU, CIURCU

Am intrat prin față. De aflu că stai în pridvor
— ve- 1 prin grădină. Ei, Anton Pann, mai bine,
mai bine?

Cum ai zis? Mai bine?

CIURCU

pi las', nu te speria! Nu-mi vreau rău mie, dar
nici dulci Trei din cărți au apărut în ianuarie,
și-a patra la

Îlutul acestei luni. Mi se pare că am avut și
Ioarecare «lă. Cum te-ai mai socotit cu
jumătatea cheltuielilor par?

PANN

Să-mi mai dai o păsuire, domnule Ciurcu. Mi-a fost cu neputință să mă mișc. Cum era să fac rost de bani ?

Sunt prins și eu cu ușa din toate părțile, te rog să mă crezi. Pe urma cărților de poezie, eu n-am niciodată nici un câștig. Le tipăresc ca un om ușuratic, ce sunt, pentru frumusețea faptei și de dragul poezilor. Nu mă aștept la câștig, dar nu înțeleg să culeg chiar pagubă!

Dacă nu mă înșel, cam așa vorbesc toți proprietarii dn tiparnițe. Ei nu profită niciodată nimic. Ușuratici și nechibzuiți, ei au numai pagubă. Totuși, din asemenea pierderi izbutesc a-și clădi case în mijlocul cetății, sporind de la o zi la alta. Și ridică fruntea în văzul tuturor. Totul numai di **a** pierderi...

CIURCU

Ei, nu spun eu că nu câștig. Dar câștig cu *Visul Maimei Domnului*...

PA'NN

Asta o spui deoarece cu Maica Domnului nu ai con* tract... Dacă *Visul Maicii Domnului* ar avea și un autor, i-ai spune că nu câștigi nimic cu cartea și că averea toul.fl îți vine numai din tipărirea anunțurilor de înmormântare I

CIURCU

Prea rătăcim pe departe, Anton Pann! Să ne întoarceți la ale noastre. Vrei să plătești, sau nu vrei?

PANN

Eu aș vrea, dar nu pot!

Atunci sunt nevoit să pun sechestru pe cărți. Eu stid om de afaceri, din asta trăiesc, și, ca un chibzuit ce sun» îți dau sfatul să. nu lași lucrurile prea slobode, c-ar putal

jungă pînă unde nu trebuie. Și mie nu-mi place
să mă „Asc prin judecăți.

PANN

Dă-mi mai bine o păsuire în loc de sfat!

CIURCU

Cînd am căzut la învoială, eram încredințat că
haiducul • za te are-n grija lui. Astăzi văd că
închipuirea mi-a dat Icnî, și-am sărit prea
repede!

Haiducul Groza? Crezi dumneata că haiducul
are știre spre baladele și cîntecele ce i le-am
făcut?

Cum n-ar avea, cînd le știu pe dinafară toți
copiii și toate tele?! E-hei! Dacă aș fi eu —
haiducul Groza!

PANN

Dacă *dumneata* ai fi haiducul, mi-ai spune că
cîștigi cu rile mele mai mult decît cu *Visul Maicii
Domnului* și Jf m-ai scoate dator unde nu sunt.
Păcat că nu ești haidu- | Vezi, cînd am iscălit
contractul — eu socoteam anii de '«cerea lumii —
dar dumneata îi numărai de la... face- lumii. Asta-i
deosebirea între un poet și-un editor.

CIURCU

Vom rămînea, totuși, prieteni, Anton Pann. Ne-
om ju-, dar fără supărare. S-auzim de bine!

(Iese prin grădină.)

S C E N A V

PANN, POȘTAȘUL PANȚU

fi se strînge inima gîndindu-mă — oare acu
cine mai S N-apuc bine să răsufli — și altă
năpastă! Atîta îmi

rămăsese nedijmuit — cărțile și ce mai ghicești
prin prcaj* mă. Ai să vezi că omul va pune
sechestrul și pe pătucul la care dormea Gabi... Ce

prigoană și ce osîndă din toate păr* țile! Urgia e mai mare decît păcatele ce trebuie să le ispășesc!

PANȚU

Am urmărit totul și n-am scos un cuvînt! Dar în sufla«* tul meu, eu n-am tăcut. Anton Pann, vrei să vezi în mini un prieten?

PANN

Ar fi poate mai nimerit să-ți pun *eu* întrebarea: Pan« țule, mai vrei să vezi în mine un prieten?

PANȚU

Anton Pann, a sosit ceasul să mărturisesc despre mini N-am vorbit încă nimănui despre cele ce-i afla, că-i pr mejdie 1

PANN

(*face ochii mari*)

Pentru numele lui Dumnezeu — ce s-a întîmplat? Vor bește!

PANȚU

Ești gata să ascuți?

PANN

Mai vine-o lovitură?

(*Cu încordare.*)

PANȚU

Va fi — cum să ți-o spun? — O lovitură de necrelf — Da, va fi ca o lovitură — ca o uimire — va fi o mari' H priză pentru dumneata, Anton Pann! Să te aștepți la orii Va cădea un fulger aici lingă dumneata. Ține-ți bine iuiif în piept, să nu sară, de spaimă sau de bucuriei Bate, Anta Pann, și inima mea, cu putere, ca niciodată, acum, cînd | fac mărturisire! Eu sunt haiducul Grozal

PANN
(uluit)

Nu. Ce vorbești? Mi s-a scurs din obraji și puținul sînge, •1 mai avui!

PANȚU

Eu sunt — eu sunt acela! în zile de lucru — poștaş îm- ind răvașele, în zile de sărbătoare — haiducul Groza părăind dreptățile! Nu-i așa că

În carne și
oase.

totul se potrivește? PANN
Haiducul Groza?

PANȚU
PANN

Groza, stăm într-adevăr față în față?

PANȚU

Stăm! Ascultă, ți-aduci aminte de glasul acesta? Așa, oș Martine, acu să ne arăți unde s-a ascuns diavolul.

PANN

Glasul Ursarului de la *Povestea vorbei!*

PANȚU

Îți mai aduci aminte de glasul acesta?

*Hört ihr Leut' und lasst euch
sagen: die Uhr hat elf
geschlagen!*

PANN

Glasul paznicului de noapte?

PANȚU

N-am fost niciodată departe unul de celălalt,
Anton n n t

PANN .

Poștaş — baiduc — ursar — paznic de noapte...

PANȚU
Zece chipuri - și-o singură persoană! Cine ar fi
- nu-i așa? bănuie

Stai să mă culeg, că m-ai împrăștiat. M-ai
împrăștiat cât e vlea de largă!

PANȚU
Și-acu, spune-mi, ce pot să fac pentru
dumneata? Că eu pot orice!

PANN
Îmi face bucurie, așa, să mă uit la dumneata și
să ta văd!

PANȚU
Vreau să te ridic, Anton Pann. Vreau să te ridic
dil tînjeala în care te pierzi și te topești.
Cheltuielile pentru cărți, înșelăciunea lui Ciurcu
— astea-ți fac griji? Sfinla simbric de la biserică,
slujba pierdută, astea te macină? Lasă-le-ncolo!
Pe la răspîntii — eu pe mulți îi dezbrac de surtuc
și de strălucire, pe dumneata te dezbrac numai da
griji! Aici, în pridvorul acesta, sub poală de
munte, deasupra cetății, — e așa de frumos...
Lipsește numai ceva... ar trebui să se-audă prin
preajmă glasul fetei și-al Ioanei I — îmi iau
însărcinarea să ți le caut și să ți le-aduc!

PANN
Știi care-i mîhnirea cea mai grea — ?

PANȚU
Las' — Anton Pann...

PANN
Îmi închipui că s-ar putea întîmpla să mai
trăiesc — iar peste zece ani, peste douăzeci de
ani, cutreierînd ținuturi și locuri, să trec o dată
întîmplător pe lingă Gabi, să trecem] unul pe
lingă celălalt și să nu ne cunoaștem... Ea să nu
șlis; cine sunt eu, eu să nu știu cine e ea — și
fiecare să-și vadă de drum, și-apoi să nu ne mai
vedem niciodată! Îmi aduci; pe Ioana și pe Gabi?
— Asta nu-i este cu puțință nici han

icului Groza! Poate că Ioana a murit, și fetei
cum să-i ,ai dau de urmă? Poți să aduci pe Ioana
din moarte sau III alt tărîm?

PANȚU

Din alt tărîm — nu, dar din viață!

PANN

■pricum, din viață sau din moarte — ar fi ca și
din alt Sărîm!

PANȚU

Prea te-a cotropit acest vuiet al deznădejzii,
Anton 'ann!

PANN

Și totuși, o bucurie a năvălit, astăzi, aici,
neșteptată, | soarele acesta timpuriu — care
într-o singură zi a umplut inipa de căldură!

(Suride.)

I Ceea ce se petrece e ca un vis. Ca un vis pe
pragul de a (uri. Visez, sau este aieuea?

PANȚU

Pipăie masa, pipăie-mi brațul! E vis? Sunt o

nălucă? PANN

Da, ești aieuea. Și vei fi mine, poimîne, ani,
zeci de ani ică de aci înainte! Dar eu voi înceta
de a mai fi aieuea, linie mele sunt — cîteva...
Degetele de la amîndouă miile sunt prea multe
ca să număr pe oasele lor aceste zile.

te-ai înființat astăzi în acest pridvor, arătîndu-
te cine ții — e ca un vis! Visul cu care voi tre'ce
— dincolo!

PANȚU

Visul cu care vei ieși în soare!

PANN

(privește peste grădină)

Misună gîngăniile prin vreascuri și sună
albinele-n pri- saeă... S-a purces cam devreme
iureșul la această răscruce dintre zi și noapte.

(Se uită la o scrisoare ce-o ține în mină.)

Ascultă, Grozal Uite-o scrisoare de la

preafrumoasa Catinca... Pentru ea am scris *Cintecul mut*. A fost fericirea ei — cintecul mut. M-am irosit eu de multe ori pentru fericirea altora, dar nu-mi pare rău. Cintecul a adus bucurie unei făpturi însingurate, într-o seară, și poate aceasta va rămî- nea singura ei bucurie pentru toată viața, și-acu, Catinca dorește să-i dau prilejul să-și ceară scuze pentru neghiobia soțului ei! Vrei să-i dăm prilejul? Eu sunt Anton Pann, și n-aș fi Anton Pann dacă nu i l-aș da!

PANȚU
(ezită)

Nu se prea potrivește cu socotelile mele... îmi oroisem și eu unele planuri. Dacă vrei, o facem însă și pe asta!

PANN

Ia hîrtie și scrie!

PANȚU

Poftim, scrie dumneata, și-mi citești și mie ce-ai scris!

(îi întinde hîrtie și pană.)

PAN

N

(scri

e)

„Doamnă,
în seara de 25 martie vă găsesc la balul mascat
ce are loo în sala Sfatului. Ca să vă recunosc, veți
purta trei deditei în mină. Eu voi fi îmbrăcat ca
haiducul Grota.

Anton Pann.*

PANȚU

îmi ceri neapărat să mă-nvoiesc și eu?

PANN

Haiducule Groza, să-mi aduci pentru acea seară costumul dumitalel Poștașe Panțu, să duci aceste rînduri doarn-

t |8ei Catinca! Haiducule Groza, poștașe Panțu, pentru aceeași seară am nevoie și de ajutoarele mele, de Bidu, de Co- corandu și de Spudercal N- am mai ieșit din casă de cînd sunt bolnav. Și n-aș vrea să ies numai în sicriu. Vreau să ies încă o dată — o dată cel puțin — altfel 1

PANȚU

Iar Ioana?

PANN

L Ioana? Ioana e dincolo de neguri, și fetița — fetița n-am K S-o mai văd niciodată I Eu nu mai am din această viață decît 1 un bal mascați Uite, e soare astăzi, neașteptat, pe mine p rnă-ncearcă însă sudoarea și fiorii! Simt că mi s-au învine- m, țit buzele. Groza, Tu ai venit? Știam eu că ai să vii odată! omul nevoie de-o bucurie cînd trece dincolo!

PANȚU

(ii șterge fruntea de sudoare)

B Acu, liniștește-te — și dormi.

(Se depărtează spre stîngă, ca să plece. Pann își dă puțin capul înapoi, pe-o pernă, dar rămlne cu ochii deschiși.)

TABLOUL 2

Un salon în stilul epocii. Face parte dintr-o suită de camere, în stînga și dreapta cîte-o intrare. In stînga, spre colțul din fund, o ușă mare răspunde pieziș, printr-o trecere lungă, într-o sală unde se dansează. Are loc în sală un bal în costume diverse și cu felurite măști. La început ușa spre sală, de sticlă albă netransparentă, e deschisă. iMuzică în sală și multe perechi dansînd. Apoi, muzica se curmă. Perechile încep să se plimbe, zgomot surd. Anton Pann, costumat ca haiduc și cu o jumătate de mască neagră peste ochi, năvălește din sală în salon, trăgînd după sine, de mînă, pe Nușca. Nușca, în costum de domnișoară, de asemenea cu o jumătate de mască, roșie, peste ochi.

SCENA

PANN, NUȘCA

PANN

(gtftind, obosit de dans, dar înlr-un fel de exaltare)
; Vino dincoace, Nușca... Prea e multă mișcare și-
nghe- suială și praf — în sală! Am să închid și
ușile!

(închide cele două aripi ale ușii spre sală.)

, NUȘCA

Se face că m-ai cunoscut în învălmășeală — dar
cum?

PANN

După mișcări — Nușca, după zvîcniri și
legănare! Iată că vrînd-nevrînd trebuie să te
privesc ca pe-o domnișoară din lumea mare!
îmbrăcată după moda cea mai nouă din capitala
împărăției! Aproape că n-aș mai îndrăzni acum să-
ți spun glume la ureche!

NUȘCA

îmi vine bine costumul? Ți plac?

(S-așează pe canapea.)

Să stăm aici. N-am să te mai las să dansezi. Are
să-ți strice!

PANN

(s-așează și el, puțin răgușit)

Decît s-o întind așa — om-neom — mai bine mă-
ncre- dințez norocului într-o singură noapte!
încaltea, se hotărăște. Sau mă vindec, sau pier!

NUȘCA

Sau — sau! Asta-i vorba matală. Totuși — n-am
să te mai las. Prea ai luat-o nebunește!

PANN

Ce grijulie te făcuseși dintr-o dată, acum, cînd
stăm unul lîngă altul! Dar un an întreg, de cînd m-
am îmbolnă-

vit și pină astăzi — o singură dată măcar nu te-ai
gîndit să vii să mă vezi!

NUȘCA ■

E - adevărat, n-am venit. Dar mi-am avut eu —
mo-, tivele mele!

PANN

Ți-ai fi avut motivele, dar am să mă răzbun! Sunt
eu haiduc acum — Nușca?

NUȘCA

I Ești!

PANN

Neapărat că sunt! Află deci că mine noapte trec
pe la circiumă! Incui ușile pe dinăuntru, și după ce-
oi fereca intrările, dau foc casei, să ardem
împreună! Și am să tocmesc ursitele ceasului
pentru a doua zi — să treacă Ursarul cu cimpoiul
pe-acolo și cu ursul. Să caute ursul cu botul prin
scrum, să caute unde sălășluiește Sfîntul Duh și
unde s-a ascuns Diavolul!

NUȘC

A -

(*ride*)

Ți-aduci aminte de întîmplarea cu ursul? Să mă
dezbrace — nu altceva!

PANN

I-a dat învăț — ursarul!

NUȘCA

învăț și patimă!

PANN

| ...după poftetele mării sale, ale haiducului!

NUȘCA

|- Asta de unde mi-o știi?

PANN

întrebi^ca și cum tu ai fi dibuit-o chiar de-
atunei!

NUȘCA

Chiar numai după bănuiala pandurilor nu m-am
luat eu. Căci, vezi mata, la așa încrucișare de

drumuri se-ntîmplă multe și se mai și află cîte ceva.
Trec veștile din om în om. Mă miră numai cum ai
aflat-o mata. Ești sigur c-a fost el?

PANN

Ei, îmi am și eu iscoadele melel

NUȘCA

Nu-mi spune așa, c-atunci îmi închipui că-ți pui
iscoadele și unde nu trebuie — și mă faci să roșesc
1

PANN

ti prinde mina și-o mîngîtie)

Nu mai roșește fața așa de repede la douăzeci și
doi de ani! Știi — Nușca, în toată zarea, cîtă o
cuprinzi cu ochii din acest Turn al Sfatului, tu ești
făptura cea mai minunată!

NUȘCA

După Ioana matala — firește!

<

PANN

După Ioana mea — firește!

NUȘCA

Numaidecît — după? — Vezi, așa-mi spui
totdeauna. Pe urmă te miri și te tîngui. Încă n-ai
priceput că asta-i pricina pentru care n-am venit pe
la mata! Am așteptat să-ți treacă mai întîi suferința
aceasta, dorul, boala, Ioanat Ioana e singura boală
a matala!

PANN

Asta-i și părerea mea. Și știi cum o simt? Ca un
gol fără leac — cu șuier de vînt! Am ars de multe
ori și pentru alte făpturi, dobînda era însă
totdeauna a Ioanei. Dăruin- du-mă și cheltuindu-mă
— aș fi voit parcă mai mult să-mi

urmărea era loana
 făcîndu-mi plăcere! Aşa
 a fost totdeauna!

gît Cînd Ioana s-a rupt de casă, de ce nu mi-ai dat
 vreun peşin? Poate că — avînd vreun drum pe sub
 munte — m-aş fi abătut şi pe la matal

Au amuţit în mine toate cuvintele, Nuşca! M-a
 acoperit i muntele.

NUŞCA

Dumneata ai tăcut, Anton Pann, iar mie mi s-au
 tăiat Jiftte drumurile. Aşa a fost să fie — şi tare-mi
 pare rău!

*F: (Muzica începe din nou, dar se aude numai vag, prin
 uşă.) ■ Vrei să dansăm iar?*

NUŞCA

Nu mail A fost destul!

PANN

Ţi-e grijă de pieptul meu?

NUŞCA

i Mi-e grijă

PANN

I Dacă mă vindec,
 vin la tine, Nuşca,
 să-ncerc a uita! acă mă prăpădesc...

Dacă te vindeci... dacă te prăpădeşti... ce vorbe
 — Anin Pann!

PANN

HDş, ce vorbe! Ce vorbe de bal mascat!

NUȘCA

Mai bine-ar fi să ardem împreună! Să vie ursul
a doua zi, să adulmece cu nările prin cenușă. —
Oh, Anton Pann, ce vorbe! Mai bine ar fi să rîdem
un pic!

*(Ușa mare s-a deschis, cine un necunoscut cu mască, face
o reverență tn fața Nușcăi.)*

NECUNOScutUL

Domnișoară...

*(Nușca se ridică și merge cu Necunoscutul, In sală, unde
cei doi se pierd dansind. Pann a închis ușa spre sală, șade
iar pe canapea, adtncit. Pe ușa din dreapta intră coana
Safta, fără mască.)*

SCENA II

PANN, COANA SAFTA

PANN

A, coana Safta! Încotro așa grăbită — ?

COANA SAFTA

(Care o luase spre sală, tlprivește întrebător.)

PANN

Nu mă recunoști, coană Safta?

COANA SAFTA

Nu... nu știu...

PANN

Anton Pann!

COANA SAFTA

(stingherită)

Anton Pann? Ce întâlnire! La un bal mascat? Te
sim[^]i iarăși bine? Cum se face că stai aci așa
singurel?

PAN

Uite, coană Safta, ^Nîmi fac și eu gînduri asupra

vieții. COANA SAFTA

< Ca un om așezat ce-ai ajuns...

PANN

Și-n lipsă de altă meserie!

COANA SAFTA 1: Doarme fiecare

cum își așterne!

PANN

U Eu dorm bine, că nu mi-am așternut eu...

COANA SAFTA

| Ți-o Ji așternut Sfînta Vineri...

PANN

H Dacă vrei dumneata... Dar dimpreună cu Sfîntul Nicu- 'ael Oricum, mă bucur că ne întîlnim. Vreau să ne împăcăm. Vreau să iert astăzi tuturor toate greșelile. Erai și dumneata pe listă. — Acu, cînd... plec...

COANA SAFTA

Pleci din Brașov?

PANN

Se pare că voi pleca. Din șapte în șapte ani, m-apucă irul de ducă!

COANA SAFTA

Măre — cum trece timpul! Intr-adevăr, sunt șapte ani 0 cînd ai venit la Brașov?

PANN

Și cîte nu se-ntîmplă în șapte ani!

GOANA

SAFTA De Ioana mai știi
ceva?

PANN

E-n țara unde vreau să plec și eu...

COANA SAFTA

Numai să nu vi se încrucișeze drumurile!
Dumneata să mergi într-acolo, și ea să vie-ncoa!

PANN

S-ar chema atunci că suntem amîndoi vrăjiți...

COANA

SAFTA Tot de Sfinta Vineri!

PANN

Dacă vrei dumneata!...

COANA SAFTA

Cum rămîne, AnTON Pann, cu povestea aceea care
trebuia — Ție — să-ți mistuie inima, iar pe mine să
mă ducă la judecata de apoi?

PANN

Povestea aceea?... Se mai desfășoară povestea și
acum. Inima mea e arsă. Cît despre partea ce te
privește pe dumneata — nu e niciodată prea tîrziu.

COANA SAFTA

. Ha-ha 1

*(Rîde, o ia spre sală, deschide ușa, s-aude muzică,
se văd perechile. Cînd coana Safta dă să treacă tn sală,
trei furci din cele dcuă laturi ale trecerii ti opresc
intrarea. În aceeași . clipă, se ivesc Spuderca, Bidu și
Cocorandu, care, mascați ca niște draci, rețin pe coana
Safta cu furcile și o silesc să revină de-a-ndăratele tn
salon.)*

SCENA III

ANN, COANA SAFTA, SPUDERCA, BIDU, COCORANDU

COCORANDU

(Închide ușa spre sală, ciulind, ritual.) .

î

Ușile 1 — ușile 1

BIDU

*(se face că înțeapă pe coana Safta
cu furca) Înapoi, Înapoi 1*

COANA SAFTA

**t; (venind pas cu pas, de-a-ndaratele, pl nă-n mijlocul
salonului)**

Veselia să nu vă fie a pagubă!

COCORANDU

Înapoi, Înapoi! La judecata de apoi!

BIDU

Ridic glas împotriva coanei Safta, c-a ținut în
robie pe fîntul Duh!

SPUDERCA

Și s-a pricopsit pe urma lui!

PANN

(Privește calm.)

COANA SAFTA

Eu? Eu — am ținut pe Sfîntul Duh în robie? Să
mi se rate tipsile cu greșelile 1 Eu nu sunt
vinovată cu nimici 1 a intrat argat la stăpîn!

BIDU

L-ai muncit fără simbrerie și l-ai însemnat cu
pecete de **b** în spinare! Șase ani în șir!

COCORANDU

Șase ani să ardă coana Safta în păcură!

COANA SAFTA

Mă iau de gânduri de cită nedreptate văd. Fac
apel!

COCORANDU

Şase, mii de ani să ardă coana Safta în păcură 1

SPUDERCA

De şase ori şase mii de ani — să ardă!

COANA SAFTA

Nu vă cătrăniţi degeaba, că eu mă duc pînă la

casei SPUDERCA

La cea din urmă din vămile văzduhului,
Anton¹Pann să-i rostească osînda!

COANA SAFTA

înfricoşată icoană mi s-arată!

PANN

Totuşi — eu n-am să judec încruntat. Mi-e silă de
orice scîrţîit, şi mai vîrtos n-am urechi s-aud
scrişnirea dinţilor. E drept, coana Safta a ţinut în
robie pe — cineva... ba la urmă, l-a mai izgonit şi din
biserica! Totuşi cineva e iertători

*(Se ridică, ia de pe masă o oală de pămînt cu floare
şi-o întinde coanei Safta.)*

PANN

Iată coana Safta — toate se uită pentru o singură
faptă bună! Aşa găsesc eu cu cale. Mi se pare că ți-
am rămas dator — o floare!

COANA SAFTA

(se luminează)

Anton Pann!

PANN

(către cei trei)

i Cu floarea aceasta — deschidem coanei Safta intrare spre locul fericirii, unde o aşteaptă soarele de aur.

Şi' (Spuderca, Bidu, Cocorandu stau de-a stîngă şi de -a dreapta

intrării spre sală; fac o reverenţă.)

COCORANDU

Poftim, coană Safta, noi cîinii din poarta raiului — îţi urăm drum bun! Hau-hau-hau!

COANA SAFTA

(trece cu floarea în mînă, în sală)

¹ Mulţumesc, mulţumesc.

S C E N A I V

PANN, SPUDERCA, BIDU, COCORANDU

PANN

' Acum, să-mi năpîrliţi ca şerpii — Spuderca, Bidu şi Cocorandu! Aruncaţi-vă degrabă pieile de draci şi aşteptaţi alături — în odaie. Mai am nevoie de voi, de încă un — joc!

SPUDERCA, BIDU,

COCORANDU *(ies în*

dreapta)

He-he-he! Hi-hi-hi!

P *(Printr-un grup de dansatori din sală îşi face loc o doamnă necunoscută cu o jumătate de mască neagră peste ochi, cu trei dedişei în mînă; vine în salon, s-apropie de Anton Pann.)*

S C E N A V

PANN, NECUNOSCUȚA

NECUNOSCUȚA Domnul Anton

Pann?

Doamna Catinca...? PANN

PANN

Singură?

NECUNOSCUȚA

Soțul meu a plecat. Nu e-n oraș. Vom putea să stăm de vorbă, dacă nu chiar între patru ochi, cel puțin între două măști...

(Pauză scurtă.)

NECUNOSCUȚA

(*li face semn să-nchidă spre sală.*)

PANN

(*închide; s-așează amândoi pe*

canapea) *E ora 12. Credeam că nu mai veniți!*

NECUNOSCUȚA

La baluri sunt totdeauna cea din urmă...

Domnule Anton Pann, aveam teamă de această clipă fiind trebuie să sparg depărtarea și tăcerea dintre noi... Pentru dumneata e poate mai ușor, căci, dacă nu te supără înprospătarea unei amintiri, dumneata ai găsit mai demult- un drum spre mine... Am recunoscut în cartea dumatăle versurile pe cari soțul meu a binevoit a mi le trimite când* îmi era logodnic. *Cîntecul mut!* Cîte dezamăgiri încap între viață și un cîntec mut! Versurile m-au fermecat sfîșietor atunci, și mă sfîșie cu vraja lor și astăzi — astăzi, cînd știu; ce s-a-ntîmplat, în ce împrejurări și din ce pricină ai acceptat rana fără de murmur. Țin să-ți mărturisesc că soțul meu însuși, care nu regretă niciodată nimic, se căiește totuși negrăit de cele ce s-au petrecut în acea noapte între el și dum-. neata!... într-o zi, nu mă-ndoiesc, o să vă cunoașteți. Are să-și ceară scuze chiar el!

PANN

Sunt tulburat că vă pot vedea. Cele întîmplate cîndva., vă rog să mă credeți, nu și-au găsit loc în mine. Nici chiar în amintire! Eu adun și păstrez în

mine cîte-un cuvînt fr^u**PANN**

șnos, ce-1 aud în treacăt, cite-un petic de cer
întezărit în- tr-o noapte sau cite-o aromă adusă
de vînt de cine știe unde, niciodată însă asprimile
ce-mi atîin drumul. De altfel, o rană ■care
răspunde într-un cîntec, rămîne în viața noastră
mai mult sub chipul unei bucurii, decît al unei
suferinți!

NECUNOSCUȚA

" *Cîntecul mut* mie-mi vorbește, de-atunci —
neîntrerupt. «Cum ai putut să faci acel cîntec să
vorbească și totuși să ¹ rănim ă mut?

PANN

p în ceasul cumplit de-atunci, s-a putut. S-a putut
căci sufletul meu era rug și osîndit în același
timp... Osîndit și rug!... A doua oară n-ar mai fi cu
putință...

|||

• NECUNOSCUȚA

iv' Ah, domnule Anton Pann — așa a fost? Și eu am
fost prilejul?!

PANN

Să nu vă supărați, preafrumoasă doamnă... N-
aș vrea să trezesc în dumneavoastră nici o
dezamăgire, cred însă că am fost greșit înțeles...
Desigur, dumneavoastră ați fost prilejul! Vă
văzusem de vreo două-trei ori, și mi-ați plăcut din
cale-afară. Totuși, arderea acelei nopți se datora
prăbușirii și părăsirii în care am căzut... în
noaptea aceea mi-a fost dat — nu înțeleg nici eu
cum s-au prăvălit peste inima mea, și din vrerea
cui, întâmplările... în noaptea aceea mi-a fost dat
să pierd... totul!

NECUNOSCUȚA

A, da, știu... știu... Am auzit... Și crezi
dumneata... crezi dumneata... că Ioana n-are să se
mai întoarcă niciodată?

PANN

! Cum s-ar întoarce? De unde și de ce?

NECUNOSCUȚA

Ai iubit-o mult?

PANN
Doamnă, să nu așteptați răspunsul... Ca să înțelegeți, ar trebui să lapăd masca, și dac-aș lăpăda-o* v-ați speria!

NECUNOSCUȚA
Cum ar fi totuși să faci încercarea de-a uita? Trebuie să-ți salvezi... Da, să-ți salvezi lumina, viața... Oricare frumoasă ar fi încântată să te întîmpine...

PANN
Oricare — ziceți?

NECUNOSCUȚA
Da, oricare... Găsești poate că sunt prea îndrăzneată? Da, oricare ar fi-ncântată... Eu știu... fiindcă, uite, cu îngăduința dumitale... chiar eu aș fi în stare...

PANN
Să uit — cînd numai neuitarea, cînd neuitarea singură mă însuflețește?

NECUNOSCUȚA
Nu pot înceta de a nădăjdui...

PANN
Credeți într-adevăr că există ființă în stare să-mi redea pe Ioana?

NECUNOSCUȚA
Pe Ioana n-ar putea să ți-o redea decît exaltarea dumitale!

PANN
Cît timp Ioana trăia, o adulmecam în aer și-n toate făpturile... Și acum, stînd de vorbă cu dumneavoastră, ascunsă în dosul măștii — o simt parcă pe ea! Totul e ea! Numai ea!

NECUNOSCUȚA
Și totuși, vei uita... Să-ncerc? Ar fi poate ajuns să mă vezi fără de mască!

PAN

| Mă-ndatorăți nespun.^N Sunt negrăit de mișcat...
Dar vă rog să nu vă osteniți... înțeleg, e aproape
jignitor ce vă spun... Să mă iertați — așa sunt
eu... Peste puțin, voi fi un simplu... și-apoi nici
atît... Minciuna nu-mi mai înflorește... M-am
dăruit... Am îndrăgit patima... mi-a plăcut jocul...
în străfund n-am cunoscut decît suferința... Gluma
și risul meu au scînteiat cîte-o clipă peste un
adînc de tristețe... S-a întîmplat, nu arar, să-ncerc
o aventură sau alta, stăpî- nit am fost totdeauna
numai de suferința iubirii unice, ^«are-mi
devenea de neîndurat...

NECUNOSCUTA

(își leapădă masca. Nu e Catinka, ci Ioana.)

Am venit. Am venit iar la tine, Anton Pann. M-a
găsit Ooza dincolo de munți și am venit. Și n-am
să mai plec. Și ai să te ridici. Mi-a spus Groza
totul. Nu mai am nevoie de nici o lămurire.

Ioana!! Ce bucurie!

IOANA

Liniștește-te — acul

PANN

(ți duce mina la inimă, la piept)

v Nu... mai... pot, Ioana! —Ce bucurie! Ar fi trebuit
pentru noaptea asta să-mi fac rost de-o inimă de fier, dar
am venit fără apărare! De bucuria aceasta cine mă apără?

(Tușește, se-neacă.)

IOANA

(ti ia masca)

Eu ți-am adus-o, eu te apăr! Te vei face iarăși
bine. Ești încă tînăr! Și sunt aci! Lingă tine. Am
să înțeleg de-acum totul, totdeauna!

'PANN

(de-o paloare de mort)

Ioana, parcă te-ai fi întors din alt tărîm... Ne despărteau neguri... grele și groase... neguri prin cari trecînd - un an lung... trebuie să le tai cu toiagul... Te-ai întors — Ioanal Ioana... eu plec... mă duc cu marea bucurie... M-ajunge din urmă osteneala... O simt aici... la capul pieptului... Slăbiciunea... mă topește... Mă-năbuș... Unde-i fetița? Trăiește?

IOANA

E acasă. Te așteaptă.

PANN

A crescut? Cît e de mare? Nu m-a uitat? Vreau s-o mai văd o dată! O — singură — dată! Ioana... Ioana... ține-mă, mă sting... Vreau s-o mai văd o dată, numai o dată... Nu-mi închide pleoapele. — Mi-e dor cumplit...

(Capul îi cade într-o parte. Muzica, ce se auzea

vag, se curmă brusc.)

IOANA

Nu, nu, Anton Pann! Întoarce-te! Nu așal Nu, nu! Am venit. Te așteaptă Gabi — te așteaptă... Spunea că n-are să adoarmă pînă cînd vii...

(Pann nu mai mișcă.)

IOANA

(îl scutură, țipă)

An-ton Pann! Anton Pann!

(Din dreapta vin, speriați, Panțu, ' Spuderca, Bidu, Cocorandu, în hainele lor de toate zilele.)

SCENA VI

PANN — mort —, IOANA, PANȚU, SPUDERCA, BIDU,
COCORANDU IOANA

Mort!

PANȚU

(dă trist din cap)

A plecat!

BID

Spunea că are nevoie ^U de noi, de încă un

joc... COCORANDU

...și-am stat alături, să ne dea semn...

SPUDERGA

Kpentru încă un joc.

PANȚU

■), îl ducem acasă pe umeri — vom trece în
noapte prin ■cetate. El va ține ochi deschiși în
sus și va ști că mergem Jjiipă drumul robilor...

IOANA

(Plinge stins.)

PANȚU

(dă din cap)

Anton Pann...